

Pražská vysoká škola psychosociálních studií

Kriminalita mladistvých a násilí

Bc. Martina Negru

vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Koča

Praha 2011

Prague college of psychosocial studies

Criminality of Youth and Violence

Bc. Martina Negru

The Diploma Thesis Work Supervisor: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Praha 2011

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a že byla zpracována pouze a jen s využitím pramenů a literatury uvedené v seznamu.

V Praze dne 28. dubna 2011

.....

OBSAH

1 ÚVOD.....	6
2 TEORETICKÁ ČÁST	8
2.1 Právní úprava kriminality mladistvých	8
2.1.1 Účel zákona.....	9
2.1.2 Základní zásady.....	9
2.1.3 Trestní odpovědnost mladistvých	11
2.1.4 Opatření ukládaná mladistvým.....	12
2.2 Příčiny kriminality mladistvých	14
2.2.1 Vnitřní příčiny	14
2.2.2 Vnější příčiny.....	15
2.2.2.1 Rodina	15
2.2.2.2 Škola	20
2.2.2.3 Vrstevníci	22
2.3 Nejčastější trestná činnost páchaná mladistvými.....	24
2.3.1 Majetková trestná činnost	24
2.3.2 Násilná trestná činnost.....	25
2.3.3 Rasově motivovaná trestná činnost.....	27
2.4 Násilná kriminalita mladistvých	29

2.5	Systém včasné intervence.....	34
2.5.1	Vymezení pojmu	34
2.5.2	Základní pilíře	36
2.5.3	Cíle.....	36
2.5.4	Cílová skupina klientů	37
2.5.5	Informační systém systému včasné intervence.....	38
2.5.6	Praktická ukázka informačního systému.....	38
3	PRAKTICKÁ ČÁST	52
3.1	Uvedení případové studie	52
3.2	Anamnézy.....	53
3.2.1	Osobní anamnéza	53
3.2.2	Rodinná anamnéza.....	55
3.3	Seznámení se s případem	56
3.4	Znalecké posudky.....	61
3.4.1	Znalecký posudek z neurologie	61
3.4.2	Znalecký posudek z psychiatrie a klinické psychologie	61
3.5	Analýza případu.....	64
4	ZÁVĚR	69
5	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	71

*„Některé děti se chovají tak, jako kdyby neměly rodiče.
To proto, že někteří rodiče se chovají tak, jako by neměli děti.“
L. N. Andrejev*

1 ÚVOD

Kriminalitě mladistvých bylo a je věnováno mnoho pozornosti nejen ze strany odborné veřejnosti ale i té laické. Přesto mezi mladistvými roste nepřátelství, agresivita, brutalita, toxikomanie, které se stávají běžnou součástí jejich života. Mládež je vždy považována za budoucnost společnosti, a proto bychom se k této problematice rozhodně neměli stavět lhostejně.

Tato diplomová práce se zabývá problematikou kriminality mladistvých a násilím, které mladiství často při páchaní trestné činnosti používají.

Úvod teoretické části je zaměřen na právní úpravu kriminality mladistvých. Je zde definován účel zákona, základní zásady, trestní odpovědnost mladistvých a opatření, která jsou ukládána mladistvým.

V další části práce jsou popsány příčiny kriminality mladistvých, které jsou rozděleny do dvou základních skupin, a to na příčiny vnitřní a vnější. Mezi vnější příčiny kriminality mladistvých patří ty, které vyvolává vliv rodiny, školy a vrstevníků.

V následující části této práce je zaměřena pozornost na nejčastější trestné činnosti páchané mladistvými. Tato část je doplněna o statistiky trestné činnosti mladistvých páchané v České republice za posledních deset let.

Samostatnou kapitolu tvoří údaje o násilné kriminalitě mladistvých a je zde uvedena kazuistika sedmnáctiletého mladíka, který zavraždil dvaosmdesátiletého muže.

Následuje kapitola, která je věnována systému včasné intervence. Jedná se o systémové propojení mezi subjekty, které řeší problematiku delikventní mládeže a slouží k rychlému předávání informací prostřednictvím elektronických médií. Tato část práce je doplněna o názorné ukázky, jak informační systém systému včasné intervence pracuje.

Praktickou část tvoří případová studie osmnáctiletého Václava, který byl obviněn ze spáchání trestného činu vraždy a trestného činu nedovoleného ozbrojování. Oběťmi se stali jeho těhotná matka, nevlastní otec a nevlastní bratr. Václav byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání patnácti let. Případová studie se zabývá třemi otázkami:

1. Co vedlo Václava k tak brutálnímu činu?
2. Měl Václav tento čin dopředu naplánovaný?
3. Dalo se této události nějak předejít?

V další kapitole je uvedena Václavova osobní a rodinná anamnéza a následuje podrobná analýza trestného činu, který spáchal. Součástí kapitoly jsou i znalecké posudky z oboru neurologie, psychiatrie a klinické psychologie.

V závěru kapitoly jsou podrobně rozebrány a vyhodnoceny tři otázky celé případové studie.

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 Právní úprava kriminality mladistvých

Dne 25. června 2003 byl přijat zákon č 218 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže, dále jen „zákon“) Nově přijatý zákon upravil podmínky odpovědnosti mládeže za protiprávní činy uvedené v tehdy platném trestním zákoně, opatření ukládaná za takové protiprávní činy, postup, rozhodování a výkon soudnictví ve věcech mládeže. Zákon vstoupil v účinnost dnem 1. ledna 2004, stal se speciálním ve vztahu k tehdy platnému trestnímu zákonu a je speciálním i ve vztahu k nyní účinnému trestnímu zákoníku.

Problematika trestní odpovědnosti mladistvých, jejich trestání a trestní stíhání bylo do té doby upraveno v tehdy platném trestním zákoně (zákon č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“).

Trestní odpovědnost a trestání mladistvých bylo obsaženo v hlavě sedmé, § 74 až § 87 trestního zákona. Řízení proti mladistvým upravovala hlava devátá, § 291 až § 301 trestního řádu.

S ohledem na to, že tehdy platná úprava nedostatečně diferencovala trestní odpovědnost mladistvých, nepřihlížela k jiné genezi, povaze a projevům trestné činnosti páchané mladistvými, nezohledňovala věková specifika dospívajících a s tím související odlišný přístup orgánů činných v trestním řízení, bylo nezbytné přijmout nový zákon. Mimo to bylo potřebné reagovat i na doporučení Rady Evropy upřednostňující *„samostatnou právní úpravu trestního soudnictví pro mladistvé, které se tak vyhne nejen riziku nesystémového přístupu právní regulace této oblasti, ale i pokušení aplikovat na mladistvé ve větším rozsahu než je to nezbytně nutné normy trestního*

práva pro dospělé se všemi z tohoto vyplývajícími nežádoucími důsledky, zejména pak zbytečné stigmatizace“.¹

2.1.1 Účel zákona

Účel zákona je stanoven v ust. § 1 zákona. Projednáváním protiprávních činů, kterých se dopustili děti mladší patnácti let a mladiství, zákon sleduje, aby se na toho, kdo se takového činu dopustil, užilo opatření, které účinně přispěje k tomu, aby se nadále páčání protiprávního činu zdržel a našel si společenské uplatnění odpovídající jeho schopnostem a rozumovému vývoji přispěl k odčinění újmy vzniklé jeho protiprávním činem. Řízení musí být vedeno tak, aby přispívalo k předcházení a zamezování páčání protiprávních činů.

2.1.2 Základní zásady

V ustanovení § 3 zákona jsou definovány zásady této právní úpravy. Zásady vycházejí z principu, že všechna opatření, postupy a prostředky upravené tímto zákonem je třeba využívat k obnovení narušených sociálních vztahů, integraci mladistvého do širšího sociálního prostředí a k prevenci zločinnosti.²

Zákon zakotvuje tyto zásady:

- § 3 odst. 1: Zásada *nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege* (žádný trestný čin bez zákona, žádný trest bez zákona) - jde o obecnou zásadu trestního práva ústavněprávní úrovně. Tato zásada je zakotvena přímo v Listině základních práv a svobod v čl. 39 a čl. 40 odst. 6.

¹ Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *Vládní návrh č. 210/2002, na vydání zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*, s. 41.

² srov. Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *Vládní návrh č. 210/2002, na vydání zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*, s. 48.

„Čl. 39

Jen zákon stanoví, které jednání je trestným činem a jaký trest, jakož i jaké jiné újmy na právech nebo majetku, lze za jeho spáchání uložit.

Čl. 40 odst. 6

(6) Trestnost činu se posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější.“³

- § 3 odst. 2: Zásada pomocné role trestní represe a zásada ekonomie trestní hrozby - podstata těchto zásad je založena na tom, že trestní represe se uplatní jako krajní prostředek jen u nejzávažnějších případů, v nichž jiné prostředky společenského a právního působení nedostačují a jen jestliže je tato represe účinná a účelná spočívá.⁴
- § 3 odst. 3: Zásada individuální odpovědnosti fyzických osob za spáchaný čin - jedná se o obecnou zásadu trestního práva. Zákon vychází především z toho, že mládež s ohledem na svá věková specifika vyžaduje v trestním procesu zvláštní způsob zacházení. Každou trestní věc mladistvého je proto třeba řešit individuálně se zřetelem na všechny okolnosti trestného činu, osobnost mladistvého, jeho zdravotní stav a další významné skutečnosti týkající se mladistvého. Zákon předpokládá, že při ukládání opatření podle tohoto zákona budou respektovány i národnostní, kulturní a náboženské tradice mladistvých.
- § 3 odst. 5: Zásada presumpce nevinoty - jde o obecnou zásadu trestního práva ústavněprávní úrovně. Zásada ochrany soukromí mladistvého.
- § 3 odst. 6: Zásada rychlosti řízení - vyjádření požadavku, aby čin mladistvého byl projednán bez zbytečného odkladu a v přiměřené lhůtě soudem pro mládež.

³ *Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. Sbírká zákonů částka 1, 1993.*

⁴ *JELÍNEK, Jiří, MELICHAROVÁ, Dita. Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou. 2004, s. 10.*

- § 3 odst. 7: Zásada uspokojení zájmů poškozeného. Řízení podle tohoto zákona musí směřovat k tomu, aby poškozený dosáhl náhrady škody, která byla způsobena protiprávním činem nebo aby dosáhl jiného přiměřeného zadostiučinění.

2.1.3 Trestní odpovědnost mladistvých

Mladistvým je ten, kdo v době spáchání provinění (proviněním se podle zákona nazývá trestný čin spáchaný mladistvým) dovršil patnáctý rok a nepřekročil osmnáctý rok svého věku. Nestanoví-li zákon jinak, platí pro posouzení provinění spáchaného mladistvou osobou, trestní zákoník. Pokud mladistvý v době spáchání činu nedosáhl takové rozumové a mravní vyspělosti, aby mohl rozpoznat protiprávnost nebo ovládat své jednání, není za tento čin trestně odpovědný. V § 5 odst. 2 zákona se uvádí, že pokud se mladistvý dopustí činu jinak trestného nebo není-li z jiných zákonných důvodů trestně odpovědný, lze vůči němu použít vedle ochranných opatření, která lze podle tohoto zákona mladistvému uložit, postupů a opatření, která lze podle tohoto zákona použít u dětí mladších patnácti let. Podle § 93 zákona lze dítěti mladšímu patnácti let, které se dopustilo činu jinak trestného, uložit tato opatření:

- výchovnou povinnost,
- výchovné omezení,
- napomenutí s výstrahou,
- zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče,
- dohled probačního úředníka,
- ochrannou výchovu (lze uložit u dítěte, které spáchalo čin, za nějž trestní zákoník dovoluje uložit výjimečný trest a které v době spáchání činu dovršilo dvanáctý rok svého věku.).

2.1.4 Opatření ukládaná mladistvým

Účelem opatření vůči mladistvému je především vytvoření podmínek pro sociální a duševní rozvoj mladistvého se zřetelem k dosaženému stupni rozumového a mravního vývoje, osobním vlastnostem, k rodinné výchově a k prostředí mladistvého, z něhož pochází, i jeho ochrana před škodlivými vlivy a předcházení dalšímu páčání provinění. Zákon oproti předchozí právní úpravě nabízí širokou škálu možností jak reagovat na trestnou činnost mladistvých. Umožňuje individuální přístup k řešení trestních věcí mladistvých. K prioritním zájmům společnosti patří dosáhnout toho, aby se mladiství v budoucnosti zdrželi páčání trestné činnosti.

Podle § 10 zákona lze mladistvému uložit tato opatření:

- **Výchovná opatření**, která mohou být ukládána při upuštění od trestního opatření nebo podmíněném upuštění od trestního opatření a mají sloužit k dosažení účelu zákona. Výchovná opatření lze uložit i vedle uloženého ochranného nebo trestního opatření nebo v souvislosti se zvláštními způsoby řízení (podle § 69 zákona jsou jimi: podmíněné zastavení trestního stíhání, narovnání a odstoupení od trestního stíhání). Výchovnými opatřeními jsou:
 - dohled probačního úředníka,
 - probační program,
 - výchovné povinnosti,
 - výchovná omezení,
 - napomenutí s výstrahou.

- **Ochranná opatření**, která mají kladně ovlivnit duševní, mravní a sociální vývoj mladistvého a chránit společnost před páčáním provinění mladistvými. Ochranná výchova jako ochranné opatření lze uložit pouze podle zákona, ostatní ochranná opatření se ukládají podle trestního zákoníku. Ochrannými opatřeními jsou:

- ochranné léčení,
- zabezpečovací detence,
- zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- ochranná výchova.

➤ **Trestní opatření**, která jsou ukládána v návaznosti na trestní zákoník a musí s ohledem na všechny okolnosti případu, na osobu mladistvého a jeho poměrům napomáhat k vytvoření vhodných podmínek pro další vývoj mladistvého. Za spáchané provinění může soud pro mládež mladistvému uložit pouze tato trestní opatření:

- obecně prospěšné práce,
- peněžitě opatření,
- peněžitě opatření s podmíněným odkladem výkonu,
- propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty,
- zákaz činnosti,
- vyhoštění,
- domácí vězení,
- zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce,
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu,
- odnětí svobody podmíněně odložené na zkušební dobu s dohledem
- odnětí svobody nepodmíněně.

2.2 Příčiny kriminality mladistvých

Základními ukazateli pro určení příčin a podmínek páchaní trestné činnosti mladistvých jsou zejména vývojové zvláštnosti mladého jedince a prostředí, ve kterém se mladiství pohybují. Příčiny vzniku kriminálního chování bývají multifaktoriální.

Níkl z hlediska příčin ohrožení a poškození rozeznává „*příčiny vnitřní, které spočívají v dítěti, vnější, které spočívají v prostředí dítěte a smíšené*“.⁵

Delikventní chování mohou také ovlivnit vrozené dispozice, prostředí a situační faktory.

2.2.1 Vnitřní příčiny

Vnitřní, endogenní příčiny obsahují složku genetickou, vrozenou a získanou během porodu a bezprostředně po porodu. Do této kategorie patří děti tělesně, duševně a smyslově poškozené, děti chronicky nemocné a děti znevýhodněné svým etnickým nebo zvláštním sociálním původem.

Vágnerová uvádí, že „*vrozené dispozice k určitému způsobu reagování (např. impulzivita, dráždivost, obtíže se zvládnáním frustrací) mají pro vznik kriminálního chování značný význam*“.⁶

Delikventní chování mládeže může kromě dědičnosti ovlivnit také syndrom hyperaktivity, popřípadě jiné medicínsky zjištěné abnormality, např. poruchy mozkové činnosti a nervového systému. Vliv na delikventní chování mohou mít i vrozené osobnostní dispozice, kterými je například psychopatie nebo snížená úroveň rozumových schopností. Jedním z určujících faktorů je i pohlaví jedince. Matoušek a Kroftová zdůrazňují, že „*muži se podle dostupných statistik dopouštějí trestných činů mnohem*

⁵ NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. 2000, s. 5.

⁶ VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2004, s. 808.

častěji než ženy, a to ve všech společnostech ve všech dobách, nezávisle na své příslušnosti k etnické skupině i nezávisle na druhu trestné činnosti“.⁷ Mendel je podobného názoru. Říká, že u dívek, v porovnání s chlapci, je mnohem nižší pravděpodobnost, že se dopustí násilí nebo že se dostanou do chronického stádia kriminality.⁸

Rozdíl v rozsahu mužské a ženské kriminality je připisován vrozeně vyšší agresivitě mužů, která by mohla být ovlivňována mužským pohlavním hormonem testosteronem.

2.2.2 Vnější příčiny

Nikl vnější příčiny rozděluje na dvě základní skupiny, a sice na nedostatky ve funkcích (fungování) celé společnosti a na nedostatky ve funkcích společenských skupin.⁹

Mezi nedostatky ve funkcích (fungování) celé společnosti pak řadí hmotný nedostatek, bídu a hlad a civilizační dezintegrační faktory, kterými jsou ekologické problémy, zakouřené ovzduší, devastace krajiny, dále pak motorismus (hlavně v oblasti úrazovosti) a negativní vliv televize, případně ostatních sdělovacích prostředků.

Každé prostředí podporuje, nebo naopak blokuje konkrétní typ chování. Některé typy rodin nebo jiných sociálních skupin povzbuzují rozvoj kriminálního chování.

2.2.2.1 Rodina

Mezi nedostatky ve funkcích rodiny Nikl řadí i ty případy, kdy rodina neexistuje a dítě je osiřelé. Tato situace je kvantitativně u nás zcela

⁷ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2003, s. 33.

⁸ srov. MENDEL, Richard, A. *Less Hype, More Help: Reducing Juvenile Crime, What Works - and What Doesn't*. 2000, s. 13.

⁹ srov. NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. 2000, s. 7-10.

zanedbatelná. Rodina může být také dysfunkční, kdy rodiče nemají o dítě zájem, jsou k němu lhostejní a nepečují o ně. U takového dítěte se objevují velké nedostatky ve výchově. Dítě v některých situacích, zvláště pak, když se o něj rodiče nemohou nebo nechtějí starat, nebo není žádoucí, aby se o něho starali, může být umístěno mimo rodinu.¹⁰

Za nejčastější příčinu vedoucí k páchání kriminality je pokládána špatná a nedostatečná rodinná výchova. Vliv rodiny je základním faktorem a má zásadní význam při formování osobnosti dítěte. Je rozhodující pro jeho duševní vývoj. Z rodinné výchovy by si měl mladý člověk odnášet do života zejména správný vztah a úctu k základním hodnotám společnosti. Pokud rodina, respektive její výchova, neplní takové funkce, jsou tím dány větší předpoklady pro vznik kriminogenního prostředí. Výskyt kriminality je vyšší u mládeže z rozvrácených rodin. Podobně tomu bývá i u rodin, kde dítěti či mladistvému schází citový vztah a zájem o jeho život, o jeho problémy, i když po materiální stránce nestrádá. Za základní kriminogenní faktory v rodině Chmelík označuje:

1. *„rozvrácená rodina,*
2. *závislost rodičů na alkoholu nebo jiných drogách,*
3. *kriminalita členů rodiny,*
4. *nepřiměřená výchova dítěte a mladistvého (přehnaná tvrdost nebo naopak přehnaná shovívavost),*
5. *lhostejnost rodičů k chování dítěte ve škole, k prospěchu, ke způsobu trávení volného času apod.,*
6. *pobyt dítěte v dětském domově,*
7. *preferování podnikatelských a jiných aktivit a angažovanost rodičů v zaměstnání před výchovou dětí“¹¹.*

¹⁰ srov. NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. 2000, s. 8-9.

¹¹ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 1998, s. 9.

Blackburn a Raine uvádějí, že „*kriminalita rodičů zvyšuje riziko podobného chování potomků, i když není jasné, zda jsou v jednotlivých případech významnější genetické, nebo sociální vlivy, obvykle je to kombinace obou. Negativní zkušenost z dětství, jako je citové strádání, fyzické týrání či zneužívání dítěte, vytváří předpoklad k rozvoji nežádoucích vzorců chování. Kvalita rodinného života, jeho disharmoničnost a extrémní způsoby výchovy jsou rovněž důležité. Zde obvykle nejde jen o to, že rodiče se o děti nestarají nebo je bijí, ale zejména o to, že různým způsobem pozitivně posilují jejich nežádoucí chování a nerozvíjejí přijatelnější vzorce.*“¹²

Regoli a Hewitt hovoří o rodinných modelech, které narušují základ zdánlivě dobré rodiny. V internátním modelu rodiny je otec ředitelem a matka výchovným poradcem. Děti jsou poslušnými žáky, kteří plní své povinnosti. Rodiče se už nemají co učit, pouze vyučují a zkouší. U divadelního modelu rodiny je rodinný život představení. Každý má svou pevně přidělenou roli, žádná improvizace není povolena. Firemní model rodiny je typický tím, že otec je výkonný ředitel, matka samostatný referent a děti jsou personál s přidělenými kompetencemi a odpovědností. Intimita se vytrácí na úkor výkonu a zisku. V týmovém modelu rodiny je otec trenérem a matka povzbuzovacím referentem. Rodina je tým. Soutěž a vítězství jsou nadevše. Žádný individuální směr se nepřipouští. Šampionát se přece nevyhraje se skupinou individualistů. Ve vojenském modelu rodiny je otec generál. Disciplína je vším. Lítost je pro slabochy. Matka je nanejvýš členkou červeného kříže.¹³

Takových modelů můžeme pozorovat desítky. Je zajímavé, ale ne příliš optimistické, sledovat, co taková výchova přináší.

Rodina svým selháváním umožňuje dětem kriminální chování. Ženy - matky díky emancipaci ztrácejí chuť a možnost účastnit se působení

¹² podle VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 2004, s. 809.

¹³ srov. REGOLI, Robert, M., HEWITT, John, D. *Delinquency in Society: A Child - Centered Approach*. 1994, s. 227.

v tradiční ženské roli v rodině, a to v roli hospodyně a vychovatelky dětí. Toto jejich směřování se pak dostává do střetu s potřebami dítěte a s neochotou mužů podílet se na výchově dětí a na provozu domácnosti. Další oprávněnou obavou je slábnoucí vazba mezi rodičovstvím a partnerstvím. Podle mezinárodních studií mají děti vychovávané jen jedním z rodičů, většinou matkou, o něco horší výsledky ve škole, více zdravotních a psychických problémů a také více střetů se zákonem než děti, které vyrůstají s oběma rodiči.

Velmi důležitá je přítomnost otce v rodině. Chlapci, kteří žijí s vlastním otcem, mají značně menší sklon porušovat hranice zákona než chlapci žijící bez otce nebo s nevlastním otcem. Většina mladých lidí jednajících delikventně pochází z nejnižší vrstvy společnosti, z vrstvy lidí bez kvalifikace, s největší chudobou a nezaměstnaností. Dnešní přesunování kriminality i do společensky lépe zajištěných rodin se dá vysvětlit tím, že i v těchto rodinách klesá vliv na chování dospívajících dětí.

Dalším problémem u delikventně se chovajících adolescentů je nezáměr rodičů postarat se o vytvoření zábran v asociálním chování dětí nebo není jejich výchovný styl pevný. Jednou dítě za prohřešek důrazně potrestají a jindy ho za totéž netrestají vůbec. Také příliš pevný řád, který zahrnuje agresivní chování rodiče k dítěti, je častější v rodinách, v nichž se děti chovají delikventně. Dítě se pak v takové rodině učí agresivitě jako dovolenému způsobu chování. Dohled je dalším parametrem rodičovského chování, který má nepochybnou spojitost s delikventním chováním dítěte. Dohledem se myslí míra rodičovy informovanosti o tom, co dítě dělá ve volném čase, s kým se stýká, kde se zdržuje, kdy se vrací domů, v jakém stavu atp.¹⁴

¹⁴ srov. MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2003, s. 44.

Pravděpodobnost, že dítě bude během dospívání překračovat hranice zákona, zvyšuje rodič, který se sám chová delikventně. Nadměrně pije alkohol, užívá drogy nebo je často nezaměstnaný.

I způsob řešení konfliktů v rodině má bezpochyby vztah k delikventnímu chování dětí. Výzkumy potvrzují, že děti, které vyrůstají v rodinách, v nichž je mezi rodiči příliš konfliktů, mají větší tendence ke kriminálnímu chování než děti, které vyrůstají v klidném rodinném prostředí.¹⁵

Rovněž spory dítěte se sourozenci ukazují na vyšší riziko delikvence. Dítě má pak tendenci z takového prostředí unikat.

V podstatě se mnozí autoři shodují v tom, že nejčastější příčinou vedoucí k páchání kriminality mladistvých je špatná výchova rodičů. Nikl spatřuje špatnou výchovu v tom, že se rodiče o dítě nezajímají, nestarají a jsou k němu lhostejní. Chmelík pak hlavní problém vidí v rozvrácené rodině a kriminálním chování členů rodiny. S Matouškem a Kroftovou se pak shoduje v tom, že rodiče mnohdy dávají přednost zaměstnání před výchovou svých potomků. Dalším problémem u výchovy dětí je skutečnost, že rodiče pozitivně posilují jejich nežádoucí chování namísto toho, aby v nich rozvíjeli přijatelnější vzorce. Na tento problém upozorňuje Vágnerová s Matouškem a Kroftovou.

Osobně spatřuji problematiku delikventního chování v nezájmu rodičů o dítě. Rodiče se nezajímají o to, co dítě dělá, s jakými kamarády se stýká, kde se zdržuje, kdy se vrací domů, zda se řádně připravuje na školní výuku a jaký má prospěch ve škole. Velmi dobře situovaní rodiče svůj nezájem mnohdy kompenzují tím, že dotují dítě finančními prostředky, ať si svůj volný čas vyplní podle svých představ, hlavně, aby s dítětem nemuseli nic řešit. Naopak u sociálně slabších rodin nezájem může pramenit

¹⁵ srov. MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2003, s. 48.

z nedostatku peněz, kdy rodiče řeší hlavně problémy své vlastní existence. Mnohdy dochází i k tomu, že doléhající existenční problémy tlumí požíváním alkoholu nebo drog. V obou případech, ať už dítě je či není materiálně zabezpečené, postrádá citovou vazbu a pocit bezpečí. Dítě se potřebuje někomu svěřovat, poradit se, chybí mu komunikace s rodinou. Tu dítě může vyhledávat mezi svými vrstevníky, kteří jsou na tom podobně a mnohdy se začlení do party s delikventním chováním.

2.2.2.2 Škola

K nedílné součásti výchovy mladého člověka bezesporu patří škola. Vytváří jeho základní materiální a citové hodnoty, které jej mají provázet celý život a přímo působí na utváření jeho osobnosti. Škola může v některých případech působit jako katalyzátor kriminogenních faktorů rodiny. To, jaký vztah má dítě ke škole, bývá do značné míry ovlivňováno osobností učitele a celkovým uspořádáním školní výuky. Za základní kriminogenní faktory ve školské výchově Chmelík označuje tyto:

1. *„nepravidelná školní docházka,*
2. *špatný prospěch,*
3. *nevhodné chování žáků k učitelům, učitelů k žákům,*
4. *arogantní přístup učitele k žákům,*
5. *špatná spolupráce rodičů se školou,*
6. *nedostatečná kontrolní a pedagogická činnost školy“¹⁶.*

Při nástupu do školy každé dítě přichází o své výhradní postavení, které do té doby mělo v rodině. Je nuceno ráno vstávat, musí se přizpůsobit vyučovacími hodinami, které jsou děleny přestávkami a vzniká mu povinnost se po vyučování připravovat na další školní den. Škola se pak k němu staví jako k jednomu z mnoha a vyžaduje, aby se dítě přizpůsobilo a ukáznilo.

¹⁶ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 1998, s. 10.

Děti si zanedlouho ve třídě vytvářejí své vlastní subkultury. Ty se vyznačují zvláštním jazykem, zvyklostmi a rituály. Ve třídě postupně vznikají podskupiny, které jsou k bližšímu kontaktu inspirovány společnými zájmy a společnými činnostmi. V některých případech mohou být tyto podskupiny počátkem asociálních part. Jejich vzniku napomáhá lhostejnost učitele a v některých případech i jeho upřednostňování či zavrhování některých dětí.

Vyloučení málo schopných, a tím pádem rizikovějších dětí může mít i podobu nenápadných poznámek vyslovených během vyučování, ignorování iniciativ dítěte, nevhodných reakcí na prohršky proti kázní či na neznalost učiva. Nezájem či agresivita ze strany učitele můžou být také živnou půdou pro šikanování ve třídě. Večerka připomíná, že *„tato běžná praxe segregovat určité studenty a označit je v podstatě za druhořadé může vést až k „sebenaplnující se prognóze“, kdy žáci (studenti) „vyplní“ negativní očekávání svými špatnými výkony. Neprospívající žáci zařazení do speciálních tříd bývají též vylučováni z mimoškolních (např. sportovních) aktivit, čímž se jejich poruchovost ještě dále prohlubuje. Část takto hendikepovaných žáků, kteří již nemají mnoho co ztratit, může snadno nastoupit delikventní dráhu. Delikvence je tak v jistém smyslu alternativní cestou dosahování úspěchů (kterých nejsou schopni dosáhnout ve škole) a reakcí na „školní selhávání“.“¹⁷*

Vliv školy na kriminalitu mladistvých je patrný. Záleží nejen na žácích, jak vážně berou školní povinnosti a jak k nim přistupují, ale také na samotném učiteli, na jeho autoritě, na jeho chování k žákům a v neposlední řadě na tom, jak dokáže spolupracovat s rodiči.

¹⁷ podle MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2003, s. 76.

2.2.2.3 Vrstevníci

Mladiství delikventi obvykle nebývají ve škole úspěšnými studenty, jejich rodinné zázemí nemívá potřebnou kvalitu, a tak si již ve školním věku vybírají kamarády, jejichž situace je obdobná. Členství v partě, která bývá často jednoznačně asociálně zaměřená, zvyšuje riziko identifikace s jejími hodnotami a riziko růstu nežádoucích způsobů chování, jež jsou předpokladem k dalšímu sociálnímu selhávání.

Matoušek a Kroftová upozorňují, že *„pro rizikovou mládež z dysfunkčních rodin je vrstevnická skupina důležitější než pro mladé lidi vyrůstající v rodinách, jež dětem poskytují přiměřenou míru podpory a vedle toho jim přiměřeně vytyčují meze dovoleného chování“*.¹⁸ Vrstevnická skupina klade velké nároky na konformitu. Tyto nároky zahrnují způsob vyjadřování, úpravu zevnějšku, druh upřednostňované hudby, způsob chování k opačnému pohlaví, postoj ke škole, k rodičům, k penězům, k sexualitě, ke kouření, k užívání alkoholu a drog.

Pokud dítěti chybí podpora rodiny, je pochopitelné, že má potřebu vyhledávat uznání ve vrstevnické skupině. Vůdce party má na tyto děti velký vliv, kterého patřičně využívá. Delikventní party u nás často vznikají z podskupin mladých lidí, kteří se dobře znají z jedné instituce. Takové party se buď úplně vymknou běžným mechanismům sociální kontroly, např. přestanou chodit do školy, anebo, což nebývá tak časté, se kontrole vymknou jen v době svého volna. Některé party tráví svůj čas v hernách nebo na diskotékách a brzy se jim na tento způsob života přestane dostávat finančních prostředků. Začnou si je obstarávat drobnými krádežemi, které pak přerůstají v organizované a plánované akce. Jiné party přivede ke kriminálnímu chování nuda. Motivem tohoto chování bývá snaha předvést se před ostatními jako „správněj tvrdák“. Takový člen party

¹⁸ MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2003, s. 83.

mnohdy nechce své jednání ukončit, protože by se mohl před ostatními ukázat jako slaboch.

2.3 Nejčastější trestná činnost páchaná mladistvými

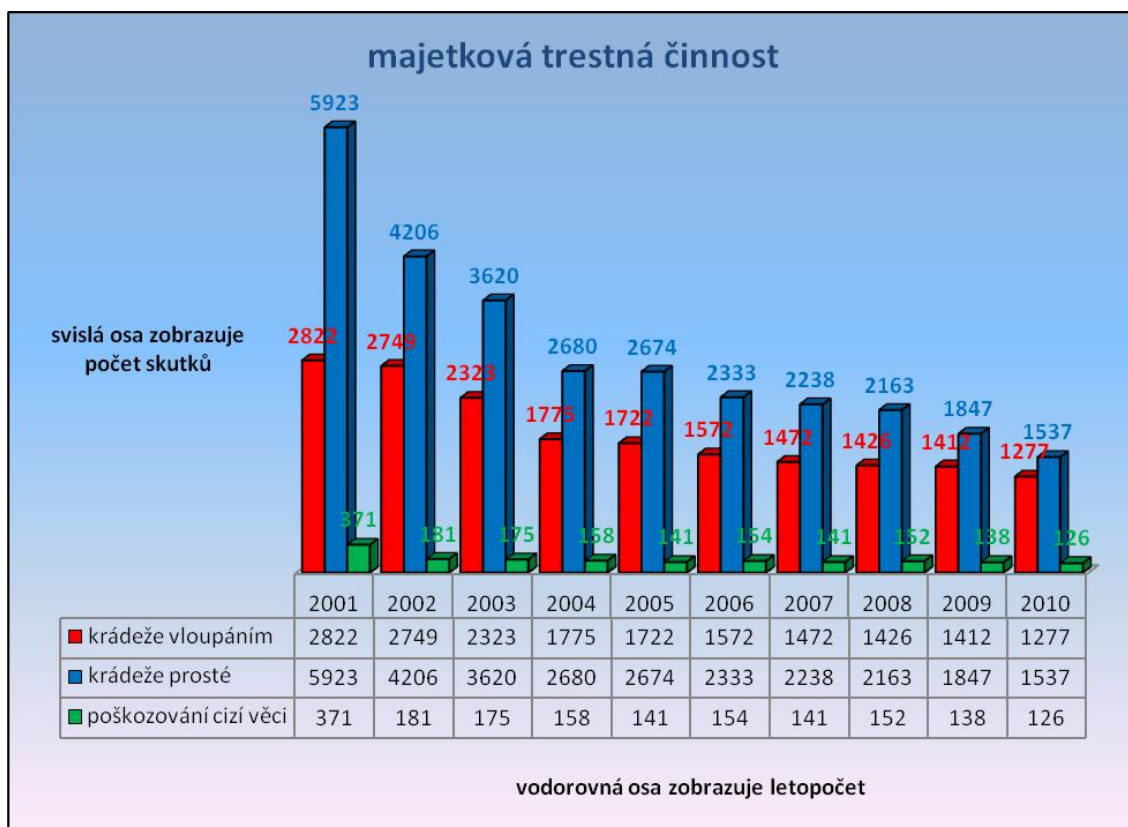
Struktura trestné činnosti mladistvých je velmi různorodá. V posledních letech se posunula k závažnějším formám páchaní.

2.3.1 Majetková trestná činnost

Nejčastěji se mladiství dopouštějí majetkové trestné činnosti, a to především trestného činu krádeže. Chmelík dodává, že „*majetková trestná činnost páchaná mladistvými se zásadně neodlišuje od stejné trestné činnosti páchané dospělými pachateli*“.¹⁹ Jedná se převážně o vloupání do automobilů, prodejen, domů, restaurací, chat, garáží apod. V objektech jsou odcizovány různé předměty, peníze, alkohol, cigarety, potraviny aj. S majetkovou trestnou činností je bezprostředně spojeno i páchaní trestných činů poškozování cizí věci a porušování domovní svobody.

Následující graf č. 1 ukazuje přehled majetkové trestné činnosti spáchané mladistvými v České republice za posledních deset let. Nejvíce zastoupeným trestným činem jsou krádeže. Policejní statistiky rozlišují krádeže prosté a krádeže vloupáním. Mezi krádeže prosté jsou zařazovány např. kapesní krádeže, krádeže v bytech, krádeže automobilů, krádeže jízdních kol apod. Mezi krádeže vloupáním jsou zahrnovány např. krádeže vloupáním do automobilů, obchodů, bytů apod. Graf zobrazuje, že od roku 2001 do roku 2010 má majetková trestná činnost sestupnou tendenci. U krádeží prostých klesl nápad trestné činnosti během uvedených deseti let o 74%, u krádeží vloupáním tvoří pokles 55% a u trestného činu poškozování cizí věci klesl nápad trestné činnosti o 66%.

¹⁹ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 1998, s. 12.

Graf byl vypracován autorkou na základě statistických výkazů Policie ČR

graf č. 1

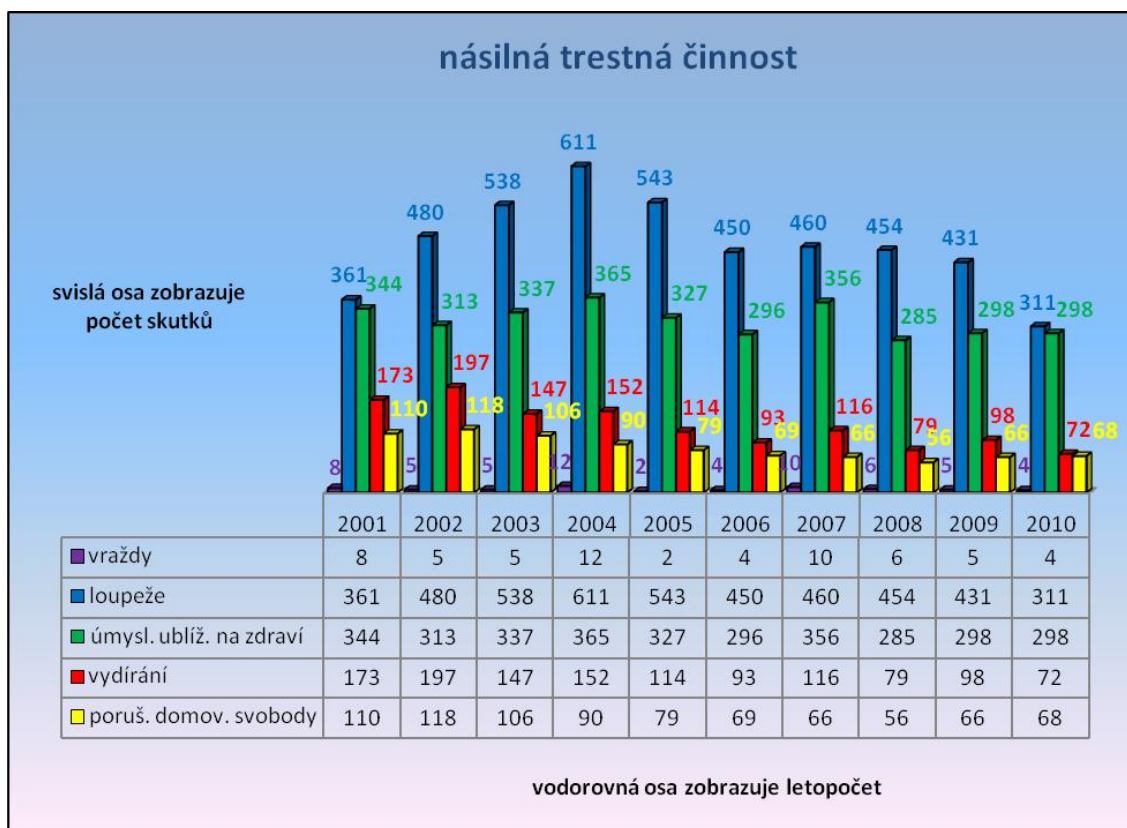
2.3.2 Násilná trestná činnost

Násilná trestná činnost, které se dopouštějí mladiství, bývá zpravidla doprovázena brutálností. Mladiství tak mnohdy jednají pod vlivem alkoholu a zároveň využívají skupinové soudržnosti a s ní spojené anonymity party. Právě parta podporuje pachatele v tom, že bývají mnohem agresivnější, než kdyby vystupovali samostatně. Chmelík k tomu uvádí, že „*násilné jednání přerůstá v některých případech až v hromadné ničení zařízení objektů a brutální napadání kolemjdoucích. Jednání mladistvých pachatelů v takových případech má znaky podobné davovému efektu.*“²⁰

Přehled násilné trestné činnosti páchané mladistvými zobrazuje graf č. 2. Jsou zde sledovány trestné činy jako je vražda, loupež, úmyslné

²⁰ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 1998, s. 15.

ublížení na zdraví, vydírání a porušování domovní svobody. Údaje jsou uvedeny za dobu posledních deseti let v České republice. Nejvíce zastoupeným trestným činem je loupež, následuje úmyslné ublížení na zdraví, vydírání, porušování domovní svobody a poslední je vražda. Nejvyšší nápad u trestného činu loupeže byl v roce 2004. V porovnání s rokem 2010 klesla tato trestná činnost o 49%. Dalším nejvíce zastoupeným trestným činem v roce 2004 bylo ublížení na zdraví. V porovnání s rokem 2010 klesl pouze o 18%. Nápad u trestného činu vydírání byl nejvyšší v roce 2002. Počet trestných činů vydírání se snížil do loňského roku o 63%. Porušování domovní svobody mělo nejvyšší počet v roce 2002. Největší snížení bylo zaznamenáno v roce 2008, a to o 53%. Nejvíce vražd zaznamenaly policejní statistiky v roce 2002, jejich počet byl dvanáct. Následuje rok 2007, kdy bylo zaznamenáno deset vražd. Nejméně vražd pak bylo spácháno mladistvými v roce 2005.

Graf byl vypracován autorkou na základě statistických výkazů Policie ČR

graf č. 2

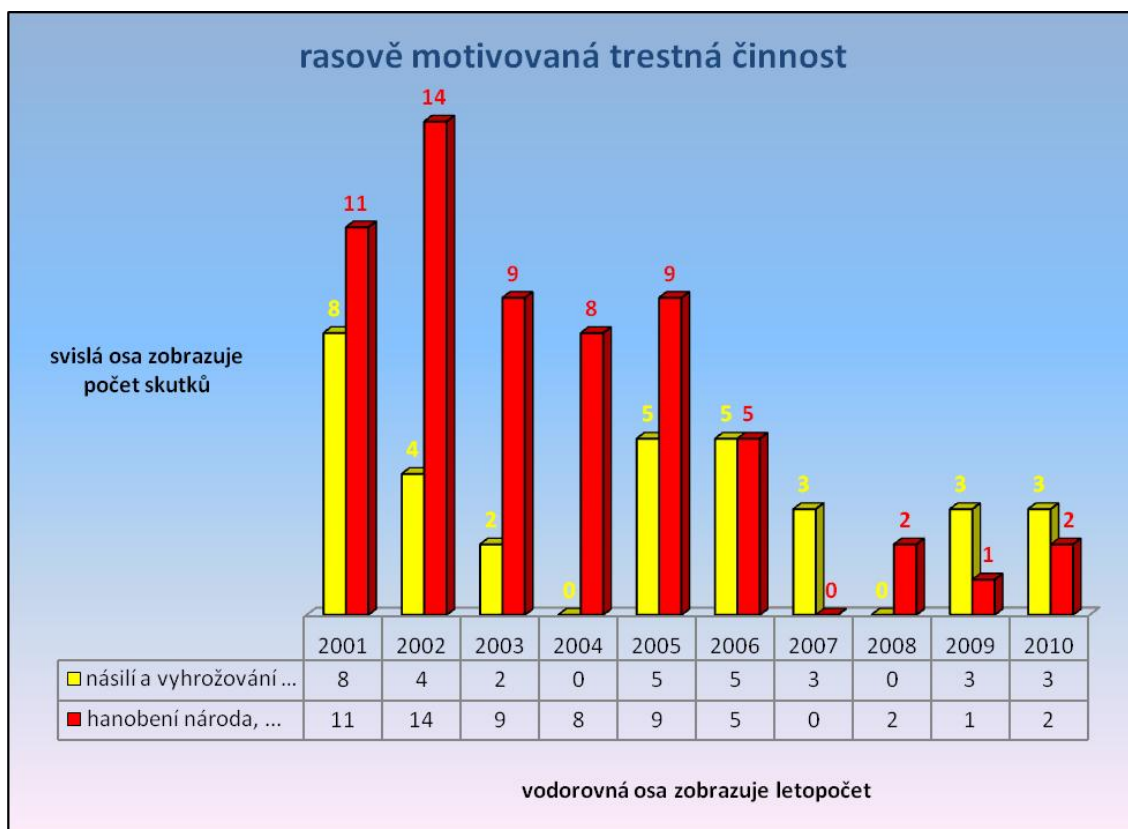
2.3.3 Rasově motivovaná trestná činnost

Chmelík říká, že „*popředí zájmu společnosti po roce 1990 je rasově motivovaná trestná činnost, která je páchána v převážné míře mladistvými. Tato trestná činnost je motivována extrémisticky rasistickým postojem zpravidla skupiny mládeže proti etnicky, rasově odlišné skupině obyvatel.*“²¹

V grafu č. 3 je uveden přehled rasově motivované trestné činnosti. Byly vybrány dva trestné činy, násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel a hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny.

Z grafu je na první pohled patrné, že rasově motivovaná trestná činnost má nestejněměrně klesající tendenci. V grafu převládá zobrazení počtu trestných činů hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny. V roce 2002 bylo zaznamenáno 14 těchto skutků. Do roku 2010 klesl počet o 86%. Trestný čin násilí a vyhrožování proti skupině obyvatel byl nejvíce zastoupen v roce 2001 s počtem osmi skutků. Pokles do loňského roku činí 63%.

²¹ CHMELÍK, Jan. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. 1995, s. 12.

Graf byl vypracován autorkou na základě statistických výkazů Policie ČR

graf č. 3

S rasově motivovanou trestnou činností jsou spojené i trestné činy vražda, úmyslné ublížení na zdraví, vydírání a poškozování cizí věci. Počty těchto trestných činů jsou zobrazeny v grafech č. 1 a 2.

2.4 Násilná kriminalita mladistvých

Projevům násilné kriminality věnuje společnost značnou pozornost. Tento jev ohrožuje právo občanů na osobní bezpečnost, vyvolává strach a velmi negativně ovlivňuje kvalitu života.

Pod pojmem násilná kriminalita se rozumí to, jakým způsobem byl trestný čin spáchán. Mezi tyto trestné činy lze zahrnout takové, které jsou charakteristické poškozením, zničením nebo usmrcením předmětu zájmu. Jedná se např. o trestné činy vražda, loupež, nebo jejich pokusy.²²

Chmelík říká, že „*násilná trestná činnost, pokud je spáchána mladistvým pachatelem, bývá doprovázena vysokým stupněm brutality*“.²³ Mezi další charakteristické znaky páchaní násilné trestné činnosti mladistvých je řazen vliv alkoholu, skupinové páchaní trestné činnosti a anonymita skupiny. Mladí pachatelé bývají agresivnější právě proto, že jsou podpořeni ostatními členy party. Násilné jednání mnohdy přerůstá v hromadné ničení zařízení objektů a brutální napadání kolemjdoucích. V takových případech má jednání mladistvých pachatelů znaky podobné davovému efektu.

Podle statistik přibývá, jak u dětí tak i mladistvých, trestné činnosti, která je spojena s násilným jednáním, se sexuální aktivitou, trestné činnosti ve skupinách a narůstá i počet prvotrestaných i mladistvých recidivistů. Kromě krádeží, výtržností a vandalismu, které jsou pro mladistvé typickou společensky závadnou činností, se setkáváme i s tak závažným trestným činem, kterým je vražda. V této souvislosti Mečíř sledoval 59 osob mladších 19 let (56 chlapců, 3 dívky). Podle motivace jednání rozdělil vražedné jednání na:

²² srov. KUČHTA, Josef, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 2005, s. 379.

²³ CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 1998, s. 15.

1. „vraždu předem plánovanou, připravovanou bez většího emočního hnutí pachatele (často vražda loupežná);
2. vraždu spáchanou v afektu vzteku, žárlivosti či v silném sexuálním vzrušení;
3. vraždu spáchanou v afektu strachu z následků jiného nevhodného jednání;
4. vraždu spáchanou v odchylném stavu psychiky, kdy je pachatel zcela zbaven schopnosti ovládat své jednání a chápat jeho společenskou nebezpečnost. Osobnosti pachatelů jeví výraznou agresivitu, nezdrženlivost, citovou chladnost. Zjistila se i nižší úroveň rozumových schopností ve smyslu slaboduchosti. Podíl požití alkoholu na vražedném jednání byl 24,1%, sexuální sféra sehrála roli v 34,4%“²⁴.

Většinou nejagresivněji jednají ti, kteří se sami cítí být nejslabší, nejzranitelnější, nejohroženější a bezvýznamní. Agresivní útok tak pro ně znamená nejsnadnější a nejdostupnější způsob sebeuvědomění, sebeocení a sebevyjádření. Agresivita se pro mnoho viníků jeví jako efektivní, a jednoduchá. Novotný v této souvislosti upozorňuje, že „často se vyskytující záměr podvést, okrást, oloupit nebo pro zisk dokonce zavraždit starce nebo stařenu není podnícen jen bezmocností obětí, ale odráží rovněž psychickou bezmocnost pachatelů, kteří si vlastně troufnou právě jen na sobě rovné, tedy na jistým způsobem bezmocné. Zrcadlo zobrazující současně vlastnosti provinilce i vlastnosti jeho oběti je užitečnou diagnostickou pomůckou, která napomůže odhalit anebo aspoň osvětlit nejpodstatnější osobnostní charakteristiky provinilců a pachatelů nejbrutálnějších zločinů.“²⁵

Případ útoku na seniora popisuje Antl a Hanslík. Právě starší lidé, coby oběti trestných činů, svou bezelstností a důvěrou zločincům sami napomáhají. Scénář takových zločinů bývá vždy podobný. Pachatel

²⁴ podle NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. 2000, s. 74.

²⁵ NOVOTNÝ, Petr. *Epidemie delikvence*. 2006, s. 41.

si vytipuje svoji oběť. Buď ji osloví, pod nějakou jednoduchou záminkou, např. že jde zkontrolovat vodu či plyn, nebo si počká, až bude byt nebo dům prázdný. Pachatelé však bývají obětí často přistiženi a pak se z původně plánované krádeže stává fyzický útok. Ten může skončit vážným zraněním oběti a někdy bohužel i smrtí. Přestože pachatelé těchto zločinů většinou tvrdí, že vraždit nechtěli, ve skutečnosti s takovou možností počítají.²⁶

Kazuistika

Sedmnáctiletý mladík potřeboval peníze. Rozhodl se, že si je opatří krádeží. Vyhlédl si domek dvaosmdesátiletého muže. Sotva prošel vstupními dveřmi, dostal se s majitelem do konfliktu. Došlo k hádce, při které mladík udeřil pána pěstí do obličeje. Ten upadl a mladík, aby mu majitel nemohl bránit v krádeži, zaútočil znovu. Ze stolku vzal láhev ze silného skla a velikou silou staříka udeřil do hlavy, až se láhev rozbila. Zbytkem láhve jej pak ještě několikrát udeřil do hlavy a obličeje. Sám se také pořezal na prostředníku pravé ruky. Zatímco majitel domku ležel zakrvácený na posteli, mladík prohledával jednotlivé místnosti. Po chvíli se starý pán probрал a pokoušel se utéci. Mladík se za ním rozběhl. Dostihl ho na chodbě u vchodových dveří. Dostrkal ho zpět do pokoje k posteli, kde mu začal vyhrožovat usmrcením. Mladík pak hodil muže na postel a na chodbě si vzal kovový nazouvák na boty s ostrými hranami. Tím pak staříka bil po hlavě. Tyto údery už měly jediný cíl. Zavraždit nyní už nepohodlného svědka. Svou oběť přestal mladík mlátit až ve chvíli, kdy si byl jistý, že muž je mrtvý. Vrátil se do ložnice, aby mohl pokračovat v prohledávání věcí. Našel nějaké bezcenné hodinky a peněženku s doklady. V tom zaslechl zvonění u vchodových dveří a tak i s lupem vyskočil z okna ložnice ven. Věcí, které by ho mohly usvědčit, se snažil rychle zbavit. Rukavice a ukradené doklady hodil do Labe. Umyl se od krve a odešel domů. Až tam

²⁶ srov. ANTL, Miroslav, HANSLÍK, Hanuš. *Miroslav Antl radí/ jak na gaunery* 2. 2008, s. 48-49.

zjistil, že v odcizené peněžence bylo sotva tři sta korun. Poté odešel za svými kamarády a další den ho zadržela policie.

Mladík samozřejmě popíral, že by starého muže zavraždil. Policisté k jeho osobě vyslovili další podezření z jiné trestné činnosti. Při výslechu se nakonec doznal i k vraždě. Přesto se snažil svůj čin omluvit tím, že šel jenom krást a protože ho poškozený vyrušil, začal jednat ukvapeně a vlastně se jenom, chudák, bránil staříkovým útokům. To ale bývá obvyklá obhajoba u většiny loupežných vražd. Tento případ ukazuje typickou brutalitu pachatelů, kteří si vybírají byty a domy převážně osaměle žijících seniorů. Zde totiž mohou využít svou fyzickou přesilu.²⁷

Jak vyplynulo z klinické studie provedené v opavské psychiatrické léčebně v letech 1992 - 1995, brutalita páchání trestné činnosti se velmi zvýšila. Ve výpovědích sedmdesáti pachatelů převážně násilné trestné činnosti ve věku 15 až 20 let se vyskytoval pouze výjimečně popis úzkosti, která by vyplývala z vykonané vraždy a téměř žádné výčitky svědomí. Přitom hotové návody, jak vraždit, loupit, krást a znásilňovat, které můžeme uplatnit v praxi, jsou k dispozici v nejrůznějších televizních programech.

Filmy a televizní programy ukazují, jak zahladit stopy trestného činu popřípadě jak zabránit jejich vzniku např. nošením rukavic. Dávají také návody, jak se vyhnout trestní odpovědnosti např. odmítnutím výpovědi anebo předstíráním duševní poruchy. Takové návody mohou vést k postojům, které v realitě ztěžují orgánům činným v trestním řízení práci. Vlastník došel k závěru, že *„televize se stala mocným prostředkem působení na jedince, ovlivňování jeho názorů, postojů a hodnotových soudů a vštěpování mu hodnot, které přenášené informace obsahují. Vzhledem*

²⁷ srov. ANTL, Miroslav, HANSLÍK, Hanuš. *Miroslav Antl radí/ jak na gaunery 2*. 2008, s. 49-52.

*k fyzickému a psychickému vývoji jsou potenciálně nejovlivnitelnějšími sociálními skupinami děti a mládež.*²⁸

Je velmi těžké smířit se s tím, že kriminalita mladistvých se stává součástí našeho běžného života. Můžeme říci, že mezi mladistvými pachateli narůstá brutalita. Mnohdy dochází k zabíjení bezbranných lidí, hlavně těch starších. V některých případech byl prokázán bezprostřední vliv násilí v televizi nebo filmu. Mladistvý pachatel chtěl „pouze“ napodobit či vyzkoušet shlédnuté násilí.

²⁸ VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: Vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. 2005, s. 16.

2.5 Systém včasné intervence

2.5.1 Vymezení pojmu

Systém včasné intervence představuje systémové propojení mezi subjekty, které řeší problematiku delikventní mládeže. Slouží k rychlému předávání informací prostřednictvím elektronických médií.

V České republice existuje a dále vzniká celá řada institucí, zařízení a organizací, které se z nejrůznějších úhlů pohledu zabývají kriminálně rizikovými skupinami dětí. Legislativa upravující oblast péče o rizikové a delikventní děti je na poměrně dobré úrovni, dále je upravována a doplňována o další normy a předpisy např. zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 257/2000 Sb., o probační a mediační službě, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů atd.

I když počet specializovaných institucí pro práci s rizikovými dětmi narůstá a stejně tak se zvyšují i výdaje vynakládané na jejich rozvoj, bohužel neroste jejich úspěšnost a efektivita. Mnoho rizikových nebo delikventních dětí není tímto systémem vůbec registrováno. Jejich další vývoj nemůže být tudíž ovlivněn směrem k nápravě. Horáková říká, že *„způsob práce a přístup příslušných institucí a organizací je často formální, nekoordinovaný a nesystémový. Opatření jsou přijímána (ukládána) bez ohledu na širší souvislosti, vývoj a zejména na potřeby dítěte, pouze s ohledem na povinnosti stanovené právními předpisy a navyklé způsoby práce. Každá instituce plní své úkoly, pracovníci jsou vytíženi,*

*system je administrativně složitý a neoperativní.*²⁹ A právě tato situace byla hlavním impulzem k realizaci pilotního projektu s názvem Centrum včasné intervence, který byl zahájen v roce 1999 v Ostravě. V dalších letech bylo přistoupeno k realizaci systému včasné intervence i v dalších městech. V současnosti systém včasné intervence je realizován v 36 městech České republiky.

Základem systému včasné intervence je informační propojení policie, orgánů sociálně-právní ochrany a orgánů justice. Cílem tohoto systému je urychlení a zefektivnění veškerých postupů i metod práce. Zvýšená pozornost je věnována období před spácháním trestného činu, kdy existuje řada signálů o problematickém chování dítěte nebo rizikovém prostředí, ve kterém dítě žije. Systém včasné intervence nezvyšuje zatížení policie, justice či orgánů sociálně-právní ochrany. Při vhodné aplikaci práci urychluje a zefektivňuje.

Systém včasné intervence zajišťuje maximální možnou informovanost o rizikových a ohrožených dětech všech subjektů v co nejkratším čase, uložení a průběh přijatých výchovných opatření u dětí které jsou v péči orgánů sociálně-právní ochrany. Dále pak zajišťuje možnost efektivního, rychlého a bezpečného způsobu oznámení všem zúčastněným subjektům např. podezření na týrání nebo zneužívání dětí, případně další okolnosti, jakými jsou šikana, toulání, záškoláctví, výchovné problémy apod.

Hlavním metodickým pracovištěm systému včasné intervence je odbor prevence kriminality Ministerstva vnitra České republiky.

²⁹ HORÁKOVÁ, Andrea et al. *Systém včasné intervence: Program prevence kriminality na místní úrovni: Systém včasné intervence pro rok 2008*. 2008, s. 6.

2.5.2 Základní pilíře

Projekt systému včasné intervence stojí na třech pilířích.

- Prvním a základním pilířem je **Tým pro mládež**, který tvoří zástupci orgánů sociálně právní ochrany dětí, Policie České republiky, soudů, státního zastupitelství, Probační a mediační služby České republiky, obecní policie, úřadů práce, zdravotnických zařízení, škol a školských zařízení. Tento pilíř nastavuje pravidla efektivní spolupráce a komunikace a vytváří společnou strategii práce s rizikovými a ohroženými dětmi v lokalitě včetně oblasti prevence kriminality mládeže.
- Druhým pilířem je společný **Informační systém** spravovaný místně příslušným orgánem sociálně právní ochrany dětí. Tento systém umožňuje vést komplexní evidenci a spisovou dokumentaci ohrožených a rizikových dětí.
- Třetím pilířem jsou konkrétní **Praktická opatření**, která tvoří samotný proces pomoci a intervence. Prostřednictvím tohoto pilíře je realizována vlastní práce s ohroženými a rizikovými dětmi a jejich rodinami. Jeho smyslem je efektivně nastavit využívání opatření a nástrojů vyplývajících z příslušných legislativ, kterými disponují jednotlivé instituce a dalších nápravných intervencí, které jsou v dané lokalitě k dispozici podle místních potřeb, podmínek a možností.

2.5.3 Cíle

Globálním cílem projektu je zefektivnění metod práce jednotlivých článků systému a využití všech možných legislativních nástrojů vztahujících se do oblasti delikvence dětí, trestné činnosti páchané na dětech a sociálně-právní ochrany dětí. Zvýšená pozornost musí být věnována predelikventnímu období, kdy existuje řada signálů o rizikovém chování dítěte nebo o prostředí, v němž dítě vyrůstá. Systém včasné intervence umožňuje i včasné odhalení případů týrání a zanedbávání dětí. Zavádí

jednoduchý způsob přijímání informací od subjektů s oznamovací povinností, kterou upravuje § 10 odst. 4, 5, 6 a § 10a odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociální-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Základním posláním systému včasné intervence je rychlá, efektivní a adekvátní reakce na událost vztahující se k dětem, poskytnutá v co nejkratším čase a co nejúčinnějším způsobem.

Hlavním cílem systému včasné intervence je prevence rizika kriminálního vývoje dítěte nebo jeho pokračování, ochrana dítěte před trestnou činností, před týráním, zanedbáváním, zneužíváním a humanizace práce s dětským klientem a jeho rodinou.

Dalším cílem systému včasné intervence je:

- rychlý a dlouhodobý přístup k potřebným informacím,
- větší znalost prostředí,
- zjednodušení činností,
- postihnutí aktuálních trendů v předmětné oblasti,
- vytvoření databáze delikventních dětí, dětí se syndromem CAN apod.,
- plánování ověřených postupů a preventivních aktivit v lokalitě.

2.5.4 Cílová skupina klientů

Cílovou skupinou klientů systému včasné intervence jsou:

- děti a mládež, které se dopustily protiprávního jednání bez ohledu na pozdější kvalifikaci skutku a jejich rodiny,
- děti s nařízenou ústavní nebo ochrannou výchovou, na útěku ze zařízení a jejich rodiny,
- děti a mládež, u kterých dochází ke kumulaci závažných výchovných problémů např. záškoláctví, šikana, projevy extremismu, drogy, alkohol, prostituce apod. a jejich rodiny,
- poškození, oběti (do dovršení 18 let věku) a svědci protiprávního jednání a jejich rodiny.

2.5.5 Informační systém systému včasné intervence

Informační systém systému včasné intervence je informačním systémem orgánu sociálně právní ochrany dětí ve smyslu § 54 a § 55 odst. 1, 2, a 3 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Jedná se o databázi dětí, na které se zaměřuje sociálně-právní ochrana dětí, podle § 6 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů.

Tento software je speciálně vyvinutý tak, aby pokrýval veškeré potřeby institucí zúčastněných v péči o delikventní děti a mládež.

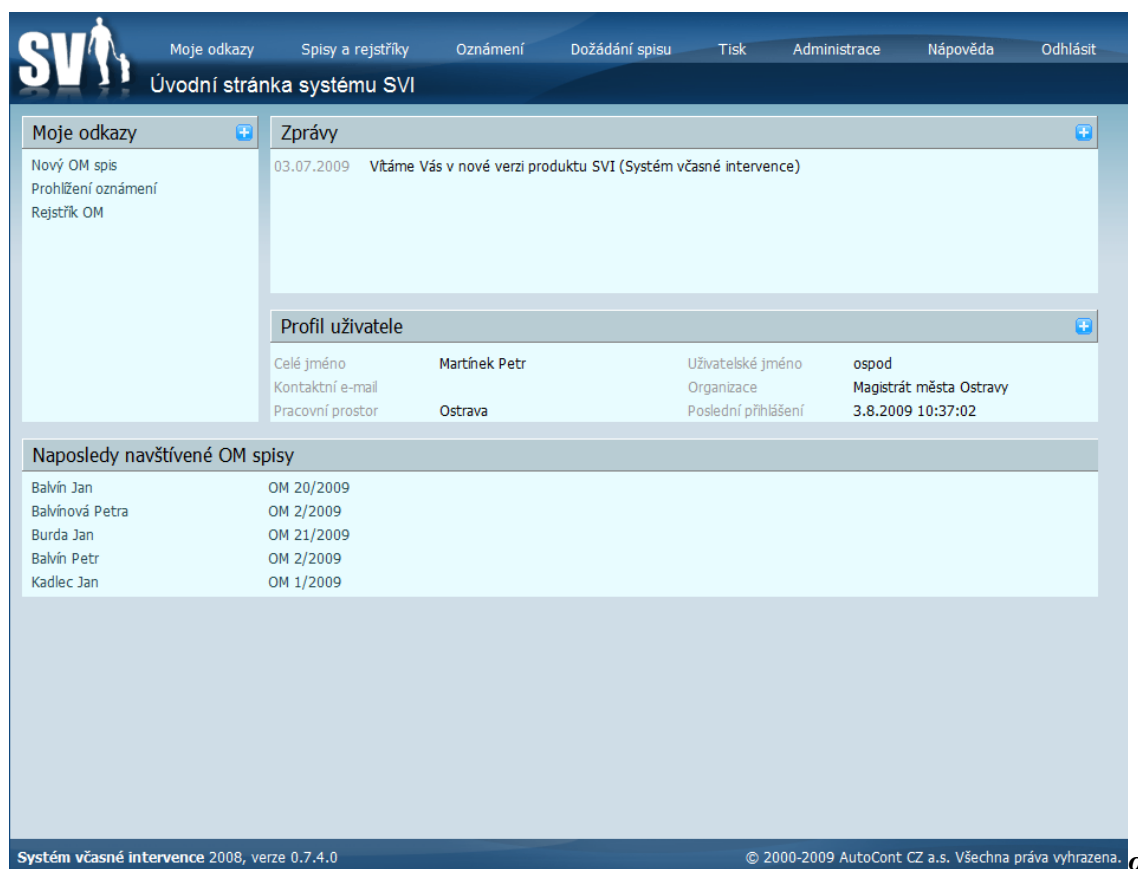
Uživatelem tohoto informačního systému je orgán sociálně právní ochrany dětí, Policie České republiky, státní zastupitelství, Probační a mediační služba České republiky a soud. Tyto subjekty mají oprávnění jednak vkládat data do systému a jednak informace na základě předchozí žádosti ze systému čerpat. Právo zápisu do evidence OM spisů má výhradně orgán sociálně právní ochrany dětí (*pozn. OM znamená legislativní označení spisu dítěte tvořící hlavní, předmětnou evidenci dítěte, jeho rodiny a sociálních poměrů, událostí (úkony, oznámení) atd.*).

Spolupracujícím informačního systému systému včasné intervence je obecní policie, školy a školská zařízení, lékaři a zdravotnická zařízení, úřad práce, věznice pro mladistvé a případně další. Tyto subjekty mají oprávnění data pouze vkládat.

2.5.6 Praktická ukázka informačního systému

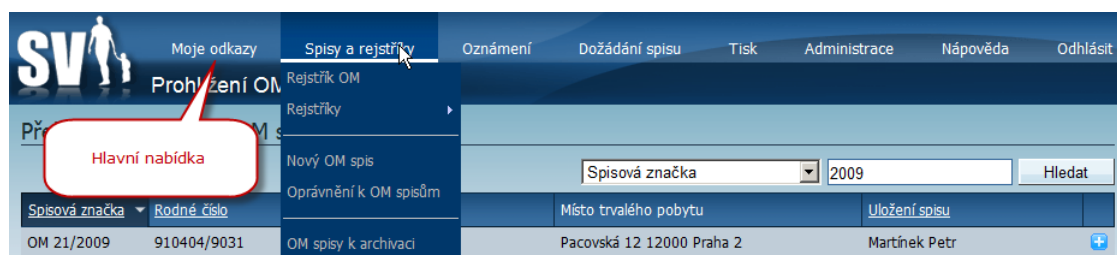
Způsob činnosti informačního systému systému včasné intervence je pro ilustraci zpracován v následující podkapitole (*pozn. Osobní údaje uvedené v jednotlivých obrázcích jsou smyšlené*).

Úvodní stránka systému se zobrazí uživateli po přihlášení do systému.

obrázek č. 1

Hlavní nabídka je rozdělena do sekcí podle jednotlivých funkčních celků a obsahuje základní povely určené pro práci se systémem včasné intervence. Po označení položky hlavní nabídky se zobrazí nabídka jednotlivých povelů, ze kterých se po kliknutí uživatel přesune na zvolenou stránku systému, kde již může plnit konkrétní úkoly.

obrázek č. 2

Pro uživatele je důležitá stránka zobrazující přehled evidovaných OM spisů.

Spisová značka	Rodné číslo	Celé jméno	Místo trvalého pobytu	Uložení spisu
OM 20/2009	950717/6140	Balvín Jan	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Kukačka Josef
OM 18/2009	950714/1241	Strakoš Filip	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 17/2009	950714/1240	Hejnoha Miroslav	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 16/2009	950714/1239	Zima Marek	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 15/2009	955714/1238	Marková Božena	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 14/2009	950714/1237	Straka Mojmír	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 13/2009	955714/1236	Procházková Jiřina	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 12/2009	950714/1235	Stropnický Johan	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 11/2009	950714/1234	Frajárek Ferdinand	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan
OM 10/2009	955714/1233	Jllová Zuzana	Vinohradská 3 12000 Praha 2	Novák Jan

obrázek č. 3

Následující obrázky představují formulář **Práce s OM spisem**. Tento formulář je opticky rozdělen do několika záložek:

- **Údaje dítěte** - obsahuje identifikační údaje vybraného dítěte, tj. jméno, příjmení, fotografii, rodné číslo, místo trvalého a přechodného pobytu atd.,

The screenshot shows a web application interface for entering child data. The header includes the SV logo and navigation links: Spisy a rejstříky, Oznámení, Dožádání spisu, Tisk, Administrace, Nápověda, and Odhlásit. Below the header, there is a sub-header 'Práce s OM spísem' and a menu with 'Údaje dítěte' selected. The main form is titled 'Údaje dítěte' and contains the following fields:

Jméno	<input type="text" value="Jan"/>	Datum narození	<input type="text" value="04.04.1991"/>	 <input type="button" value="Nahrát fotografii"/>
Příjmení	<input type="text" value="Burda"/>	Pohlaví	<input type="text" value="Muž"/>	
Rodné příjmení	<input type="text"/>	Rodné číslo	<input type="text" value="910404/9030"/>	
Místo narození	<input type="text"/>	Věk dítěte	<input type="text" value="18"/>	
Poznámka	<input type="text"/>			

Trvalá adresa

Ulice	<input type="text" value="Pacovská"/>	Číslo popisné	<input type="text" value="12"/>	Číslo orientační	<input type="text"/>
Obec	<input type="text" value="Praha 2"/>	Část obce	<input type="text"/>		
PSČ	<input type="text" value="12000"/>	Poznámka	<input type="text"/>		

Přechodná adresa

Ulice	<input type="text"/>	Číslo popisné	<input type="text"/>	Číslo orientační	<input type="text"/>
Obec	<input type="text"/>	Část obce	<input type="text"/>		
PSČ	<input type="text"/>	Poznámka	<input type="text"/>		

Buttons:

obrázek č. 4

- **OM spis** - slouží k přiřazení záznamu k určitému OM spisu, nebo k zadání parametrů pro založení nového OM spisu,

SV
Spisy a rejstříky Oznámení Dožádání spisu Tisk Administrace Nápověda Odhlásit

Práce s OM spisem

Údaje dítěte **OM spis** Sociální poměry Rodiče Sourozenci Ostatní

OM spis

Vygenerovat spisovou značku
 Vybrat spisovou značku

Ostatní údaje

Datum přijetí 03.08.2009

Důvod zařazení Vyberte, prosím...

Uložení spisu Martínek Petr

Uložit Storno

obrázek č. 5

- **Sociální poměry** - na této záložce lze zadat údaje o zdravotních problémech členů domácnosti, o bytových poměrech a o sociální problematice při převzetí dítěte do péče,

The screenshot shows a web application interface for 'SV' (Sociální vězeňská služba). The main navigation bar includes 'Moje odkazy', 'Spisy a rejstříky', 'Oznámení', 'Dožádání spisu', 'Tisk', 'Administrace', 'Nápověda', and 'Odhlásit'. Below this, a sub-header reads 'Práce se spisem OM 20/2009 (Balvín Jan)'. The active tab is 'Sociální poměry', with other tabs being 'Údaje dítěte', 'OM spis', 'Rodiče', 'Sourozenci', and 'Ostatní'. The form title is 'Sociální poměry rodiny dítěte'. It contains several input fields: 'Počet osob v domácnosti' (4), 'Počet místností' (5), 'Výše nájemného' (empty), 'Vyhovující bydlení' (checked), 'Rodiče žijí společně' (checked), 'Forma bydlení' (Společně s rodiči), 'Kategorie bytu' (I. kategorie), 'Ostatní varianty bydlení' (Vyberte, prosím...), and 'Typ bytu' (Vyberte, prosím...). There are also three text areas for 'Poznámka', 'Zdravotní problémy v rodině', and 'Poznámka k sociální problematice'. At the bottom right, there are 'Uložit' and 'Storno' buttons.

obrázek č. 6

➤ **Rodiče**

SV Spisy a rejstříky Oznámení Dožádání spisu Tisk Administrace Náповěda Odhlásit

Práce se spisem OM 21/2009 (Burda Jan)

Údaje dítěte OM spis Sociální poměry **Rodiče** Sourozenci Ostatní

Otec

Dle zadaného rodného čísla se nepodařilo najít otce dítěte. Vyplňte, prosím, následující údaje.

Osobní údaje

Jméno Jan Datum narození 04.04.1965
 Příjmení Burda Rodné číslo 650404/0642
 Rodné příjmení Rodinný stav Vyberte, prosím...
 Místo narození

Trvalá adresa

Ulice Plotická Číslo popisné 12 Číslo orientační
 Obec Praha 2 Část obce
 PSČ 12000 Poznámka

Přechodná adresa

Ulice Číslo popisné Číslo orientační
 Obec Část obce
 PSČ Poznámka

Zaměstnání

Uložit Storno

obrázek č. 7

➤ **Sourozenci** - na této záložce je možné k osobě dítěte přiřadit jeho sourozence, a další děti žijící ve společné domácnosti s dítětem,

Založení dítěte v evidenci

Údaje dítěte OM spis Sociální poměry Rodiče **Sourozenci** Ostatní Všechno

Vlastní sourozenci

Zadejte rodné číslo vlastního sourozence Přidat

Jméno	Příjmení	Rodné číslo	Datum narození
Richard	Míota	920808/0654	

Odebrat sourozence

Nevlastní sourozenci

Zadejte rodné číslo nevlastního sourozence Přidat

Jméno	Příjmení	Rodné číslo	Datum narození
Jana	Kalinovská	995602/0088	02.06.1999

obrázek č. 8

- **Ostatní** - v této záložce jsou k dítěti přiřazeny další děti nežijící ve společné domácnosti s dítětem a ostatní členové domácnosti.

Jméno	Příjmení	Příbuzenský poměr
Jan	Diviš	Jiný člen domácnosti
Marta	Divišová	Jiný člen domácnosti

obrázek č. 9

Vstupní údaje jsou do informačního systému vkládány prostřednictvím formuláře **Oznámení obecné**. Vkladatelem mohou být školy a školská zařízení, lékaři a zdravotnická zařízení, Policie České republiky a obecní policie. Formulář je opticky rozdělen do dvou záložek:

- **Základní údaje** - slouží pro zadání základních identifikačních údajů dítěte, tj. jméno, příjmení a datum narození, adresních údajů dítěte, jména a příjmení zákonného zástupce a pro časové vymezení a popis oznamované události,

The screenshot shows a web interface for reporting an incident. The header includes the logo 'SV' and the text 'Oznámení obecné'. The main content is divided into several sections:

- Základní údaje** (Basic information):
 - Jméno: Aleš
 - Příjmení: Pacovský
 - Datum narození: 03.02.1999
- Adresa dítěte** (Child's address):
 - Ulice: Závěrka
 - Obec: Praha 6
 - PSČ: 16900
 - Číslo popisné: 889
 - Číslo orientační: 18
 - Část obce: Břevnov
- Zástupce dítěte** (Legal representative):
 - Zákonný zástupce: matka
 - Jméno: Jana
 - Příjmení: Pacovská
 - Adresa: Závěrka 889/18, Praha 6, 16900
 - Telefon: 224252425
- Oznamovaná událost** (Reported incident):
 - Datum od: 03.03.2009
 - Datum do: (empty)
 - Popis: Text

Buttons at the bottom right: Uložit, Storno.

obrázek č. 10

- **Další údaje** - slouží pro uvedení názvu další instituce, které bylo oznámení podáno. Na obrázku č. 11 lze vidět policejní oznámení a na obrázku č. 12 záznam oznámení výchovných problémů.

SV Oznámení policejní

Oznámení Odhlásit

Základní údaje **Další údaje**

Místo události

Ulice Arménská Číslo popisné 774 Číslo orientační 45

Obec Praha 6 Část obce Vokovice

PSČ 16000 Poznámka

Další údaje

ID dítěte ID 45

Postavení dítěte podezřelý Návyková látka nealkoholové - opiáty

Zpracující orgán policie

Kód útvaru Číslo jednací Telefon

Zpracoval organ policie Malá Jarmila

Podepsal Malá Jarmila

Ověřil a odeslal

Uložit Storno

obrázek č. 11

SV Oznámení výchovných problémů

Oznámení Náповěda Odhlásit

Základní údaje **Další údaje**

Další údaje

Druh výchovného problému Alkohol

Dítě se dopouští chování samostatně

Další osoby Iveta Ondrušová

Výchovná opatření

Opatření školy Text ...

Uložit Storno

obrázek č. 12

Obrázek č. 13 ukazuje, jak vytvořit nové opatření ke spisu. Kromě povinných údajů, které jsou vyznačeny červeně, může uživatel doplnit i popis opatření.

SV Správa úkonů dítěte

Spisy a rejstříky Oznámení Dožádání spisu Tisk Administrace Náповěda Odhlásit

Vytvoření nového opatření ke spisu OM 20/2009 (Balvín Jan)

Datum opatření: 03.08.2009

Název opatření:

Popis opatření:

Klasifikace opatření

Typ opatření

- Podle důvodu zařazení dítěte do evidence
 - Dědické řízení
 - Náhradní rodinná péče**
 - Oznámení dle § 10 odst. 1/g, odst. 4,5 zákona
 - Paternitní spor
 - Postoupení spisové dokumentace
 - Schválení právního úkonu
 - Trestná činnost páchaná na dítěti
 - Upozornění podle § 7 odst. 2 zákona
 - Úprava poměrů dítěte
 - Ustanovení úřadu opatrovníkem
 - Ustanovení úřadu poručníkem

Název opatření	Kód	Stručný popis opatření
Na nařízení ústavní výchovy		
Na omezení nebo zbavení...		
Na svěření dítěte do péč...		
Nařízení ústavní výchovy		
Návrh soudu na rozhodn...		
Návrh soudu na vydání př...		
Něco vykonat, něčeho s...		
Odevzdání dítěte do péč...		
Povinnosti využít pomoc ...		

Uložit Storno

obrázek č. 13

Rychlý přehled informací o spisu ilustruje obrázek č. 14. Rámeček **Možnosti spisu** nabízí uživateli několik voleb:

- **OM spis** - přepnutí do editačního režimu,
- **Úkony a opatření** - zobrazení přehledu úkonů a opatření asociovaných s OM spisem,
- **Oznámení** - zobrazení přehledu oznámení asociovaných s OM spisem,
- **Návštěvy** - zobrazení přehledu návštěv svázaných s OM spisem,
- **Vývoj dítěte** - zobrazení přehledu událostí majících vazbu na OM spis,
- **Individuální plán dítěte** - zobrazení přehledu hlavních a vedlejších cílů pro vývoj dítěte,

- **Zařadit do rejstříku** - vložení některého dítěte z OM spisu do některého z rejstříků dítěte, přehled povelů pro zobrazení rejstříků dítěte je uveden v tabulce č. 1,
- **Udělit oprávnění ke spisu** - udělení oprávnění k OM spisu jinému sociálnímu pracovníkovi,
- **Tisk sociálního záznamu** - tisk sociálního záznamu OM spisu,
- **Tisk evidenčního štítku** - tisk evidenčního štítku OM spisu,
- **Archivovat** - přesunutí OM spisu do Archivu.

The screenshot displays a web application interface for managing OM (Out-of-Home) cases. The interface is divided into several sections:

- Navigation Bar:** Includes links for "Spisy a rejstříky", "Oznámení", "Dožádání spisu", "Tisk", "Administrace", "Nápověda", and "Odhlásit".
- Header:** "Rychlý přehled informací o spisu" (Quick overview of case information).
- Left Sidebar (Možnosti spisu):** Lists various actions: "OM spis", "Úkony a opatření", "Oznámení", "Návštěvy", "Vývoj dítěte", "Individuální plán dítěte", "Zařadit do rejstříku" (highlighted in red), "Udělit oprávnění ke spisu", "Tisk sociálního záznamu", "Tisk evidenčního štítku", and "Archivovat".
- Main Content Area (Spis č. OM 2/2009 (Balvín Petr)):**
 - Celé jméno:** Balvín Petr
 - Rodné číslo:** 990718/1229
 - Adresa:** Vinohradská 3 12000 Praha 2
 - Datum zápisu:** 03.07.2009
 - Uložení spisu:** Novák Jan
 - Datum zařazení do evidence:** 15.01.2009
 - Datum archivace spisu:** (empty field)
 - Důvod zařazení do evidence:** (empty field)
 - Forma péče:** Ústavní péče - 16.7.2009 - výchovné problémy - DDÚ Olomouc- Svatý Kopeček
 - Zákonný zástupce:** (empty field)
- Další děti vedené v rámci OM spisu:**
 - Balvíňová Jaroslava
 - Balvíňová Petra
- Rejstříky, v nichž je dítě evidováno:**
 - G** Rejstřík dětí, u nichž bylo rozhodnuto o výchovném opatření
Počet záznamů: 1 | Poslední změna: 16.07.2009 18:40 (Kukačka Josef) | Stav posledního zápisu: Aktivní
 - H** Rejstřík dětí umístěných v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy
Počet záznamů: 1 | Poslední změna: 16.07.2009 18:41 (Kukačka Josef) | Stav posledního zápisu: Aktivní
 - J** Rejstřík dětí opakovanými poruchami v chování a jednání
Počet záznamů: 1 | Poslední změna: 16.07.2009 18:54 (Kukačka Josef) | Stav posledního zápisu: Aktivní

obrázek č. 14

tabulka č. 1

POVELY PRO ZOBRAZENÍ REJSTŘÍKŮ DÍTĚTE		
povel	rejstřík	popis rejstříku
rejstřík dětí B	děti vhodné k osvojení	rejstřík dětí vhodných k osvojení
rejstřík dětí C	děti vhodné do pěstounské péče	rejstřík dětí vhodných ke svěřeni do pěstounské péče
rejstřík dětí D	děti svěřené do výchovy	rejstřík dětí svěřených do výchovy jiné fyzické osoby než rodiče
rejstřík dětí E	děti s poručníkem	rejstřík dětí, jimž byl obecní úřad obce s rozšířenou působností ustanoven poručníkem
rejstřík dětí F	děti s řízením o určení otcovství	rejstřík dětí, u nichž probíhá řízení o určení či popření otcovství a u nichž byl obecní úřad obce s rozšířenou působností ustanoven opatrovníkem
rejstřík dětí G	děti s výchovným opatřením	rejstřík dětí, u nichž bylo rozhodnuto o výchovném opatření
rejstřík dětí H	děti v ústavní výchově	rejstřík dětí umístěných v zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy
rejstřík dětí I	děti vyžadující pomoc	rejstřík dětí svěřených do péče zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc
rejstřík dětí J	děti s poruchami chování	rejstřík dětí s opakovanými poruchami chování a jednání
rejstřík dětí K	děti podezřelé ze spáchání činu	rejstřík dětí mladších patnácti let podezřelých ze spáchání činu, který by jinak byl trestným činem
rejstřík dětí L	děti v trestním řízení	rejstřík dětí, proti kterým bylo zahájeno trestní nebo přestupkové řízení
rejstřík dětí M	děti ve výkonu trestu	rejstřík dětí ve výkonu trestu odnětí svobody
rejstřík dětí N	týrané děti	rejstřík dětí, jejichž rodiče nevykonávají nebo zneužívají práva plynoucí z rodičovské odpovědnosti, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, jejich lidskou důstojnost nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu
rejstřík dětí Q	děti s opatřením obecního úřadu	rejstřík dětí, u nichž bylo rozhodnuto obecním úřadem o výchovném opatření

Orgán sociálně právní ochrany dětí přesouvá OM spis do archivu např. v případě, kdy osoba dítěte dovršila osmnácti let. Tento případ dokumentuje obrázek č. 15.

SV Rychlý přehled informací o spisu

Spisy a rejstříky Oznámení Dožádání spisu Tisk Administrace Návoděda Odhlásit

Možnosti spisu

- OM spis
- Úkony a opatření
- Oznámení
- Návštěvy
- Vývoj dítěte
- Individuální plán dítěte
- Zařadit do rejstříku...
- Udělit oprávnění ke spisu
- Tisk sociálního záznamu
- Tisk evidenčního štítku
- Archivovat**

Spis č. OM 21/2009 (Burda Jan)

Dítě vedené v tomto spisu je starší 18 let. Tento spis by měl být archivován.

Celé jméno: Burda Jan Rodné číslo: 910404/9031

Adresa: Pacovská 12 12000 Praha 2

Datum zápisu: 03.08.2009 Uložení spisu: Martínek Petr

Datum zařazení do evidence: 03.08.2009 Datum archivace spisu:

Důvod zařazení do evidence:

Forma péče:

Zákonný zástupce: Rodiče

Rejstříky, v nichž je dítě evidováno

C Rejstřík dětí vhodných ke svěření do pěstounské péče

Počet záznamů: 1 | Poslední změna: 03.08.2009 14:30 (Martínek Petr) | Stav posledního zápisu: Aktivní

obrázek č. 15

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 Uvedení případové studie

Praktickou část diplomové práce tvoří případová studie osmnáctiletého Václava, který byl obviněn ze spáchání trestného činu vraždy a trestného činu nedovoleného ozbrojování. Oběťmi se stala jeho těhotná matka, nevlastní otec a nevlastní bratr. Byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání patnácti let.

Případová studie se zabývá třemi otázkami:

1. Co vedlo Václava k tak brutálnímu činu?
2. Měl Václav tento čin dopředu naplánovaný?
3. Dalo se této události nějak předejít?

3.2 Anamnézy

3.2.1 Osobní anamnéza

Informace o průběhu porodu nejsou známy. V předškolním věku prodělal spálu a operaci mandlí. Asi v páté třídě byl udeřen kamenem do hlavy a údajně byl na několik minut v bezvědomí. Byl vyšetřen v nemocnici, ale dále se pro uvedené poranění neléčil. Z těžších úrazů uvádí zlomenou nohu.

Od šesti let byl léčen na dětském psychiatrickém oddělení a v denním sanatoriu s tiky. Po prodělané spále se u něho projevovalo pošukávání hlavou. Byl léčen medikamentózně a autogenním tréninkem. Tiky byly u něho nepravidelné a měly kolísavou intenzitu. Kolem čtrnáctého roku věku byl téměř bez tikových projevů. V patnácti letech, na počátku školního roku, uvedl, že došlo ke zhoršení tikových projevů. Stěžoval si na tiky k večeru při sledování televize. Vyšetřením tiky nebyly zjištěny. Na konci školního roku tiky zcela vymizely. Ke zhoršení tiků došlo opět na podzim, kdy mu bylo šestnáct let. Měl problémy se soustředěním a byla u něho patrná lehce zvýšená intrapsychická tenze. Vyšetřením ale tiky nebyly prokázány. Dostal doporučení, aby nebyl klasifikován z tělesné výchovy pro špatnou koordinaci pohybu.

Ve dvanácti letech mu tragicky zemřel otec. S jeho smrtí se nemohl vyrovnat a začal se i během dne pomočovat. Byl léčen na psychiatrickém oddělení. Uvedl, že na psychiatrii už docházel v předškolním věku. Měl tiky - záškuby v obličeji a horních končetin. Užíval různé léky. Bylo u něj provedeno elektroencefalografické vyšetření s normálním nálezem. Popsal, že mívá dvakrát až třikrát týdně záchvaty, při kterých se chvěje a někdy i celý třese. Tento stav postihuje horní a dolní končetiny a trvá hodiny. Při záchvatech rychle dýchá. Někdy se při nich i pomočí. Neudává, že by někdy ztratil vědomí a rovněž neměl nikdy pokousán jazyk. Záchvaty přicházejí nečekaně, ale nikdy je neměl na ulici. Uvedl, že při záchvatech

přechází na jiné místo a pak je překvapen, kde se ocitl. Na otázku, jak s takovými potížemi absolvoval základní školu, udává, že docházel do speciální třídy.

Ukončil devět tříd základní školy. Navštěvoval speciální třídu pro dyslektiky. Vystřídal jich několik. Učil se dobře. Nejhorší známka na vysvědčení byla trojka. Měl problémy s češtinou, psáním a čtením. Z chování měl vždy jedničky. V patnácti letech nastoupil na střední průmyslovou školu. Naposledy chodil do třetího ročníku. Na střední škole neměl dobré známky. Učil se na trojky a čtyřky.

Moc kamarádů neměl. Partnerské vztahy neudržoval. Nebyl schopný si najít přítelkyni. S jednou dívkou chodil, ale byla to spíše dobrá kamarádka. Dosud neměl pohlavní styk. Uvedená dívka mu dala dvakrát pusy. Rozešla se s ním, protože si našla jiného přítele. Masturbovat začal v patnácti letech. Zkoušel to jen několikrát, protože mu to přišlo zvláštní a nevěděl, zda je to správné. Nikdy si s ním o tom nikdo nepovídal.

Mezi jeho záliby patří fotografování, technika, počítače, chemie, hudba a filmy, převážně akční.

Alkohol začal pít od čtrnácti let. Pil zcela výjimečně. Chutnaly mu sladké nápoje, jako například vaječný koňak. Nikdy nebyl opilý. Je nekuřák. Cigarety nesnáší. Tripový papírek napuštěný LSD zkusil poprvé ve druhém ročníku někdy v lednu nebo únoru. Roztrhl si ho na čtyři kousky. Jednou za čtrnáct dní si bral čtvrtinu papírku. Po užití drogy byl uvolněný, odpadly mu starosti, nebyl úzkostný, byl relaxovaný. Vidiny neměl. Jen ostřeji vnímal. Účinek trval asi tak čtyři až pět hodin. Účinky LSD si před užitím prostudoval na internetu. Podruhé si vzal tripový papírek, tentokrát celý, v inkriminovaný den. Jiné drogy nezkoušel.

3.2.2 Rodinná anamnéza

Otec tragicky zemřel ve věku 39 let. Byl zdravý a na psychiatrii se neléčil. Pracoval jako podnikatel. Dovážel a prodával náhradní díly na motocykly. Byl uměleckým modelářem.

Matce bylo 41 let. Byla zdravá a na psychiatrii se neléčila. Od manželovy smrti nepracovala. Žila z peněz, které po něm zbyly. Byla vyučenou prodavačkou. Rok po manželově smrti se seznámila s o šest let mladším mužem, za kterého se po dvouleté známosti provdala. Z tohoto manželství se jim narodil syn. V době vraždy byla podruhé těhotná.

Nevlastnímu bratrovi byly 3 roky. Byl zdravý. Měl ho moc rád. Hrál si s ním. Stavěli si stavebnice.

Bydleli v rodinném domě, který byl původně z poloviny otce a z poloviny jeho rodičů. Dědečka a babičku, jak uvádí sám, „strašně moc miluju“. Když byl malý, starali se o něho a vychovávali jej. Babička ho vodila do školky.

3.3 Seznámení se s případem

Ten den ráno odešel Václav, jakoby šel do školy. Ale do školy nešel, protože na výuku nebyl připravený. Dopoledne proto strávil v parku na lavičce. Zde si vzal tripový papírek napuštěný LSD, který koupil za 200 korun. Začal působit asi tak za hodinu nebo dvě. To bylo v době, kdy čekal na tramvaj. Odjel do centra a v internetové kavárně poslal přes internet spolužákovi „esemesku“, že potřebuje pomoci a že na něho počká v centru na lavičce, kam posléze odešel. Rozhodl se, že na něho bude čekat do tří hodin, tedy do doby, kdy měla skončit školní výuka. Pokud by nepřišel, vrátí se domů, jako že přišel ze školy. Tripový papírek již účinkoval. Viděl spousty věcí, které ve skutečnosti neexistovaly, což si Václav uvědomoval. Prostě mu jen bylo dobře. Spolužák nakonec přijel. Václav se mu zdál nějaký divný. Přesto ho spolužák vzal s sebou na hudební kroužek. Jeli spolu metrem a pak autobusem. Potom se Václav rozloučil s tím, že mu nechce být na obtíž a vydal se k domovu. Když přišel domů, neví ale, kolik bylo hodin, zda půl čtvrté nebo půl páté, převlékl se a v kuchyni si vzal jídlo a pití a odešel do svého pokoje. Doma byla matka, nevlastní otec a nevlastní bratr. Nikdo si ho nevšímal. Matka s otčímem byli v kuchyni a malý bratr si hrál. V pokoji se najedl a napil a pak ze šuplíku vyndal schovanou láhev becherovky a napil se. Množství už si nepamatuje. Otčím pak někam odešel. Václav šel do kuchyně odnést sklenici. Matka se ho ptala, jak bylo ve škole a také na to, zda potkal bábu s dědkem, myslela tím jeho babičku s dědečkem. Řekl jí, že se s nimi nepotkal. Odpověděla mu něco v tom smyslu, že stejně chcípnu a podobné věci, což Václava značně rozčílilo. Ale matce nic neřekl. Byl zvyklý, že na takové řeči už nereagoval. Odešel do pokoje. Byl rozčilený a v tu chvíli si uvědomil, jak matka s otčímem mluvili o tom, že babička s dědečkem nedožijí Vánoc. Dostal strach, že jim něco udělají a měl pocit, že musí něco podniknout, nějak se bránit. Václav si vzal ve svém pokoji nůž a dal si ho za tepláky pod tričko a do kapsy si dal paralyzér. Šel za matkou do kuchyně. Říkal jí, že si nepřeje a nechce, aby s babičkou a dědečkem takhle jednali a že jim nesmějí nic udělat. Matka

mu odsekla a nadávala mu. Václav vzal z kapsy paralyzér a zapnul ho a pak použil. Neví, co ho to napadlo. Pak vytáhl nůž. Vše se seběhlo hrozně moc rychle. Pak už si toho Václav moc nevybavoval. Najednou matka s malým bráškou leželi v předsíni ubodaní. Václav vůbec nevěděl, co má dělat. Pamatuje si, že měl žízeň a šel se napít. Bylo mu špatně a věděl, že to, co udělal, je špatné a že k něčemu takovému vůbec nemělo dojít. Nevlastní otec byl pryč. Václav dostal strach, že až se vrátí, tak ho zabije. Proto se snažil byt nějak uklidit. Bylo to hrozné, všude byla krev. Malého brášku odsunul vedle do místnosti. Matku odtáhl do svého pokoje. Pak zvracel a měl strašný strach. A protože byl celý od krve, umyl se a převlékl. Pak seděl v kuchyni. Potom šel na chodbu, kde čekal na schodišti, až přijde jeho nevlastní otec. Říkal si, že nejspíš vše nepřežije. Čekal dlouho. Byla mu zima. Pak přišel otčím. Šel ke dveřím. V tom Václav zamířil na otčíma pistolí a několikrát vystřelil. Neví přesně kolikrát, určitě dvakrát. Poté dal všechny věci, které měl na sobě, pistolí, nůž i paralyzér do batůžku, odešel z domova a vše zahodil do řeky. Celou noc se toulal po městě. Nad ránem zalarmoval svého kamaráda s tím, že se doma stalo něco hrozného. Mluvil o někom, že leží v krvi. Byl v šoku, bledý a nesouvisle mluvil. Kamarád přivolal policii a záchrannou službu. To ráno by nikoho, kdo Václava znal, nenapadlo, že něco tak hrozného spáchal právě on. Několik dní na to se pod tíhou důkazů kriminalistům přiznal.

Je nutné k uvedenému případu ještě doplnit další informace. Václav uvedl, že této události předcházela řada dlouhodobých rodinných problémů. Když mu bylo dvanáct, tak se jeho otec zabil na motorce. Otce měl velmi rád. Matka si pak našla nového přítele, za kterého se provdala. Z tohoto manželství se narodil syn. Všichni bydleli ve společném domě s babičkou a dědečkem, rodiči zemřelého otce. Zpočátku mezi nimi byly poměrně dobré vztahy. Brzy však mezi jeho matkou a nevlastním otcem, na straně jedné, a babičkou a dědečkem, na straně druhé, docházelo ke konfliktům, které se stále stupňovaly. Ze strany matky a otce docházelo i k fyzickému napadání. Důvodem sporu byl pravděpodobně dům. Matka ho chtěla mít jen

pro sebe. Měla konflikty i s nájemníky nebytových prostor, které se nacházely v jejich domě. Konflikty se vyostřily natolik, že matka zakázala Václavovi stýkat se s babičkou i dědečkem. Scházeli se proto tajně. Tajně si předávali lístky, na kterých bylo vždy uvedeno, kdy a kde se sejdou. Jednou Václav tajně vyslechl rozhovor matky s otčím. Matka mu říkala, že dědeček s babičkou se nedožijí Vánoc. Václav se začal bát. Strachoval se o život babičky a dědečka a bál se i o svůj život. Měl takový strach, že si nakonec koupil slzný plyn a paralyzér. Pořídil si i střelnou zbraň, pistoli. Kriminalistům však nedokázal vysvětlit, proč právě pistoli. Bylo to prý pro pocit bezpečí, ale ani s pistolí žádný pocit bezpečí neměl. Neustále se bál, že matka nebo otčím pistoli najdou a ublíží mu. Pistoli si koupil od svého spolužáka, který ji vzal svému otci. Dal za ni deset tisíc korun. Zbraň šel vyzkoušet do lesa. Vystřelil dvakrát. Došel k závěru, že pistole dělá velký hluk a proto se rozhodl opatřit si ještě tlumič. Oslovil několik spolužáků a požádal je o pomoc. Nikdo mu však nevyšel vstříc. Václav dále uvedl, že ho matka i nevlastní otec týrali. Otčím ho často řezal žiletkou do předloktí. Rány mu hrozně krvácely. Vždy si je postříkal desinfekcí a přelepil náplastí. Jednou mu otčím přejel žehličkou přes ruku. Měl velké puchýře a rána se mu dlouho hojila. Ale všechno se mu vyléčilo tak dobře, že nemá žádné jizvy. Matka na něho často křičela, stříkala mu slzný plyn do očí a v noci ho nechávala na chodbě domu ve sprchovém koutu. Byla mu tam zima a nemohl se v klidu vyspat. Matka ho také bila páskem tak moc, až měl na nohou bolestivé šrámy. To, že je matka těhotná, Václav věděl.

Ve spisové dokumentaci mě také zaujaly Václavovy dopisy, které psal vyšetřujícímu kriminalistovi. Z vazby mu poslal celkem deset dopisů. V prvním dopise píše o svých sympatiích k vyšetřovateli, popisuje věci, které má rád a svěruje se s těžkostmi, které musel doma prožívat. Ve druhém dopise píše hlavně o svých pocitech, které měl tu noc, když se vrátil domů. Nejprve popisoval, jak se bál jít domů, že ho matka zbije a otčím pořeže na rukou. To, co ho pak čekalo doma, bylo pro něho nejhnusnější,

nejstrašnější, nejzoufalejší a nejšilenější, co kdy v životě viděl. Z pohledu na krev mu bylo špatně. Podívoval se tomu, že to musel objevit právě on. Znovu vyjadřuje své sympatie vyšetřovateli a píše, že je jediný člověk, kterému v poslední době věří. V dalším, třetím, dopise se rozepsal o svém spolužákovi. Mrzí ho, že právě on chce z něho udělat zloděje. Přitom on sám tu pistoli ukradl svému tátovi. V závěru požádal vyšetřovatele o to, že pokud z toho dopisu něco použije, tak aby neříkal, že to jsou informace od něj. Čtvrtý dopis byl jakousi nabídkou pro vyšetřovatele. Václav v něm velmi lituje toho, co se stalo. Rozhodl se, že to odčiní pomáháním lidem. Navrhl, že by mohl vyšetřovateli dělat asistenta. On přece také pomáhá lidem. Bude kopírovat, zapisovat, zkrátka dělat vše, co bude potřebovat. Určitě s ním bude spokojený. Vzpomínal na svého otce, když mu v práci také pomáhal. V dalším dopise Václav popisuje svůj strach, který ho neustále pohlcuje. Píše, že ho dali na tak hrůzostrašné místo. Potřebuje pomoci. Podporu vidí ve vyšetřovateli, který je úplně stejný jako jeho otec. Píše, že se jeho otec převtělil právě do vyšetřovatele, čemuž bezmezně věří. Vždyť byli oba tak milí, hodní, čestní, spravedliví a poctiví. Věřil, že se zase po tak dlouhé době sejde se svým otcem. Opět vzpomíná na chvíle prožité se svým tátou. Následoval dopis, ve kterém Václav oslovuje vyšetřovatele jako tátu. Píše mu „Ahoj tati“. Rozepisuje se o tom, jak je šťastný, že se našli a popisuje společně prožité chvíle, na které vzpomíná. Konečně si na sebe udělají více času. Poslední čtyři dopisy mají oslovení „Ahoj tatínku“. Václav v nich píše, jak je mu smutno, jak se mu po něm stýská a jak se moc těší na společné chvíle. Měl radost, když ho byl navštívit a když se loučili, plakal a pak proplakal celou noc, jak moc mu bylo smutno. Vzpomíná na společně prožité chvíle a ptá se vyšetřovatele, zda si je také pamatuje. Celou tu dobu na něho čekal. Po jeho smrti se mu život zhroutil jako domeček z karet. Píše o nádherných snech, kdy jsou opět spolu. „Moc jsem si oblíbil tvou novou podobu. Tati, prosím tě, až mi budeš posílat poštu, přilož pár svých řádků, já bych si moc přál o tobě vědět víc, sice toho vím hodně z minulosti, ale jistě je toho taky hodně nového.“

Chtěl Václav nějak ovlivnit vyšetřovatele? Z jeho dopisů to vyplývá. Ani v jednom z nich neprojevuje žádnou lítost. Stále píše o sobě. Co má rád, jak mu kdo ubližoval. On je ten, který musel vyrůstat bez otce. Nikdy mu od táty nechodily zprávy do telefonu, zatímco spolužákům ano. I kamarád má svého otce, i když s nimi nebydlí apod. Píše, že on sám chybí jen čtyřem lidem na světě. Babičce, dědečkovi, svému nejlepšímu kamarádovi a jeho matce, tetě. Přál by si, aby tím pátým byl vyšetřovatel. Ihned však dodává, že je moc smutné, když chybí jen pěti lidem. V dopisech se projevuje jeho sebestřednost, snadné vžívání se do vlastních pocitů a neschopnost empatie, které potvrzuje psycholog ve svém znaleckém posudku.

3.4 Znalecké posudky

3.4.1 Znalecký posudek z neurologie

Objektivní neurologické vyšetření je bez patologického nálezu. Nelze však zcela vyloučit epileptické záchvaty typu temporální, psychomotorické epilepsie, které se projevují krátkodobě pouze zastřeným vědomím, kdy nemocný často vykonává opakující se pohyby, přesto je však tento typ epilepsie málo pravděpodobný. Spíše by se mohlo jednat o syndrom Touretteův, který je psychiatrickým onemocněním projevujícím se pohybovými nebo zvukovými tiky, doprovázené problémovým chováním, někdy spojené s pomočováním. Nelze vyloučit ani účelové jednání, hysterický záchvat, což je však předmětem znalců z oboru psychiatrie. V době trestného činu neměl obžalovaný záchvat epilepsie ani netrpěl jiným neurologickým onemocněním, neboť si nelze představit, že by během epileptického záchvatu obžalovaný vykonal takový soubor činností, které uvedený trestný čin doprovázely.

3.4.2 Znalecký posudek z psychiatrie a klinické psychologie

Ze znaleckého posudku, který byl vypracován k posouzení duševního stavu a osobnosti obžalovaného, vyplývá, že netrpí žádnou duševní poruchou chorobného charakteru. Je postižen pouze vadou osobnosti (disharmonickým vývojem osobnosti), která se projevuje nepříznivými povahovými vlastnostmi. Je schopen plnohodnotné účasti na trestním řízení. Tato vada osobnosti neměla forenzně významný vliv na jeho jednání v inkriminované době, přičemž v době, kdy se měl dopustit trestného činu, byl intoxikován psychotropní látkou LSD a pravděpodobně též alkoholem. Jeho rozpoznávací i ovládací schopnosti byly v inkriminované době sniženy podstatnou měrou, nebyly vymizelé. Kdyby nebyl intoxikován, byly by jeho rozpoznávací a ovládací schopnosti plně zachovány. Obžalovaný však znal účinky LSD a alkoholu na svoji osobu a byl schopen zdržet se jejich zneužití. Psychiatr dále uvedl, že intoxikace LSD se obecně projevuje tak, že zrychluje obvykle

psychomotorické tempo, dochází k pocitu odcizení od reality, od sebe samého, výraznějším prožíváním emocí, k iluzornímu vnímání až halucinacím. Ve vztahu k realitě se člověk stává mnohdy vztahovačným, což někdy vede až k násilnému jednání. Záleží na osobnosti člověka a na situaci, ve které dávku zneužije. Jeho chování také významně ovlivňuje množství požitých drog.

Pokud jde o skutečnost, že se obžalovaný snažil uklidit těla, zastřelil další osobu a vše opětovně uklidil, kdy zahlazoval stopy, museli psychiatři vzít v úvahu, že nezjistili v daném případě takovou míru intoxikace, která by vedla k vymizení rozpoznávacích a ovládacích schopností obžalovaného, intoxikace v průběhu času odeznívala a jeho chování tedy nebylo zcela odtrženo od reality.

Z posudku dále vyplývá, že obžalovaný není závislý na alkoholu ani jiných návykových psychotropních látkách. V důsledku osobní nerozvážnosti zneužíval návykovou psychotropní látku LSD. Závislý na ní není. Není osobou chorobně agresivní a z psychiatrického hlediska není jeho pobyt na svobodě pro společnost nebezpečný. Znalci proto nenavrhli uložit obžalovanému žádné z ochranných opatření.

V závěrech psychologického vyšetření uvedl znalec, že osobnost posuzovaného se vyvíjí nerovnoměrně. Nápadnější je jeho sebestřednost a snadné vžívání se do vlastních pocitů s nižší schopností empatie, soucitu s druhými lidmi a psychostenickými rysy. Je zde významné černobílé vidění světa. Úroveň mentálních schopností odpovídá normě. Z psychologického hlediska byla motivace inkriminovaného jednání abnormální a výsledkem souhry jeho disharmonické osobnosti a konfliktních vztahů v rodině, eventuelně intoxikace návykovými látkami. Znalec upozornil, že obžalovaný žil v konfliktním rodinném prostředí, kde vládly nepříznivé vztahy a napětí mezi prarodiči, matkou a nevlastním otcem. Dále se cítil být dlouhodobě ze strany matky a otčíma ponižován, týrán a snad i ohrožován. Obavy přenesl i na své prarodiče, k nimž měl hluboký citový vztah a byl na ně

vázán. Vlastní inkriminované jednání pravděpodobně odstartoval konflikt s matkou, jenž mohl souviset s vnímaným ohrožením prarodičů ze strany matky a nevlastního otce, došlo k uvolnění negativních emocí a k afektu, přičemž halucinogenní látka LSD zvýrazňuje u intoxikovaného jedince osobnostní rysy a tendence. Při vraždě otčíma sehrál významnou roli strach z jeho msty. Psychologickým vyšetřením byl dále zjištěn mírně zvýšený agresivní potencial, přičemž alkohol mohl uvolnit agresivní jednání a snížit zábrany i v tomto případě.

Obecná věrohodnost obžalovaného je dobrá. Je tedy schopen za běžných podmínek prožité události správně, pravdivě vnímat, hodnotit, v paměti podržet a reprodukovat, což však nevylučuje možnost úmyslného zkreslování výpovědi.

Pokud jde o možnost resocializace, jsou vyhlídky v daném případě z psychologického hlediska velmi příznivé, neboť lze očekávat dobrou spolupráci. Mezi pozitivní faktory patří nízký věk obžalovaného, intelektová úroveň a skutečnosti, že si rozumově plně uvědomuje nesprávnost svého počínání, jež odsuzuje. Pozitivním faktorem je též jeho dosavadní bezúhonnost. Mezi nepříznivé faktory naopak patří litování sebe sama a nedostatečně rozvinutý a přítomný pocit viny.

Bylo by vhodné dlouhodobé psychologické vedení obžalovaného a jeho zařazení do převýchovného programu s možností soustavné práce, dalšího vzdělávání a získání kvalifikace.

3.5 Analýza případu

Co vlastně vedlo Václava k tak brutálnímu činu? On sám uvedl, že této události předcházela řada dlouhodobých rodinných problémů. Mezi jeho matkou a nevlastním otcem, na straně jedné, a babičkou a dědečkem, na straně druhé, docházelo ke konfliktům, které se stále stupňovaly. Ze strany matky a otčíma docházelo i k fyzickému napadání. Důvodem sporu byl pravděpodobně dům. Matka ho chtěla vlastnit celý. Měla konflikty i s nájemníky nebytových prostor, které se nacházely v jejich domě. Konflikty se vyostřily natolik, že matka zakázala Václavovi stýkat se s babičkou i dědečkem. Scházeli se proto tajně. Jednou Václav vyslechl rozhovor matky s otčímem. Matka mu říkala, že dědeček s babičkou se nedožijí Vánoc. Václav se začal bát. Obával se o život babičky a dědečka a bál se i o svůj život. Jeho strach byl tak silný, že si nakonec koupil slzný plyn a paralyzér. K nim si ještě pořídil pistoli. Václav dále uvedl, že ho matka i nevlastní otec týrali. Otčím mu ubližoval fyzicky. Často ho řezal žiletkou a jednou mu přejel přes ruku žehličkou. Vyšetřovatele ujistil, že mu žádné jizvy nezůstaly. Matka na něho často křičela, stříkala mu slzný plyn do očí a v noci ho nechávala na chodbě domu ve sprchovém koutu. Bila ho páskem tak moc, až měl na nohou bolestivé šrámy.

To, že v domě vládly neustálé spory jak s prarodiči, tak i s nájemníky nebytových prostor, věděli nejen obyvatelé tohoto domu, ale i známí a sousedé. Zvláštní však je, že ač si Václav stěžoval na týrání nejen psychické ale i fyzické, nikdo ze svědků neuvedl, že by na něm někdy nějaké známky fyzického týrání zpozoroval. Dokonce nikdo z nich nikdy nezaznamenal, že by si Václav na nějaké týrání stěžoval. Poukazoval pouze na to, že ho matka nechtěla pouštět ven a že mu matka s otčímem zasahovali do jeho osobního volna, zakazovali mu návštěvu kina a kroužku.

Dalším důvodem mohl být i fakt, že se v rodině vždy veškerá pozornost soustředila na Václava. Byl zvyklý na přízeň svých blízkých.

Jak uvedl jeden ze svědků, Václav byl rozmazlený. Otec, kterého měl Václav moc rád, najednou nebyl a jeho místo nahradil člověk, kterého Václav rád neměl. Milovala ho ale jeho matka. Narodil se jí druhý syn a najednou veškerá pozornost byla věnována nejmladšímu členovi rodiny. To muselo být pro Václava velmi nepříjemné. Jeden ze svědků uvedl, že zpočátku se o Václava starali oba, matka i otčím. Postupně však Václav ustupoval do pozadí. Když začal chodit na střední školu, přestala se o něj matka starat úplně. Jeho přítelkyně však ve výpovědi uvedla, že jeho matku měla ráda. Líbilo se jí, jak se o něho zajímala. Vždy, když u nich byla na návštěvě, tak se matka o něho starala, nosila mu jídlo do pokoje, povídala si s ním a byla na něj milá. Byla sympatická a měla Václava ráda. Jedna ze sousedek uvedla, že Václavovu matku dobře znala. Vídaly se téměř denně. Na hřišti, kam chodily se svými malými dětmi, na procházkách nebo na nákupu. Matka o Václavovi nikdy nehovořila špatně. Naopak o něm říkala, že je moc hodný kluk, že se celkem dobře učí a že se po večerech a v noci nikde netoulá.

Na otázku, co vedlo Václava k tak brutálnímu činu, lze říci, že to zcela jistě byly dlouhodobé rodinné problémy a spory. Velkou měrou přispěl i fakt, že Václav byl po otcově smrti odstrčen a veškerá pozornost, která předtím patřila jemu, byla najednou věnována někomu jinému. S tím se Václav nedokázal smířit. Stal se z něho samotář, jak uvádí blízcí, ale i podivín, jak doplňují spolužáci.

Měl Václav tento čin dopředu naplánovaný? Určité okolnosti nasvědčují tomu, že měl. Nejprve si koupil slzný plyn a paralyzér. Jako důvod uvedl strach o život nejen svůj, ale i svého dědečka a babičky. Držení zbraní se v dnešní době jeví jako celkem běžné a zejména zájem chlapců o ně se zdá zcela normální. Co ale není běžné a jeví se jako zarážející je způsob pořízení pistole. Ani hračky, ani makety, ale opravdové pistole. Kriminalistům nedokázal vysvětlit, proč si pořídil právě pistoli. Bylo to prý pro pocit bezpečí, ale ani s pistolí žádný pocit bezpečí neměl. Zvláštní pak je,

že si k pistoli chtěl opatřit ještě tlumič. Kdyby měl pouze pistoli, bylo by pochopitelné, že ji chtěl pouze na svoji ochranu. Kdyby pistoli použil při záchraně života, ať už svého nebo dědečka a babičky, bylo by jedno, zda dělá velký hluk či nikoliv. Lze se domnívat, že opatření tlumiče k pistoli mělo zcela jiný důvod. A to ten, že použití zbraně plánoval a nechtěl, aby střelba byla slyšet. Zbraň si sháněl asi tři čtvrtě roku před kritickou událostí. Oslovil několik spolužáků, ale každý ho odmítl. Na jednoho, za použití výhrůžek, naléhal tak dlouho, až docílil svého. Získal vytouženou pistoli. Se záměrem opatřit si zbraň se nikomu nesvěřil. Ani svému kamarádovi, o kterém se Václav vyjadřoval jako o nejlepším. Nikomu se ani náznakem nezmínil o tom, že touží po zbrani nebo že ji shání.

Václav u výslechu tvrdil, že celá událost naplánovaná nebyla. Z jeho výslechů je ale patrné, že měl vše připravené. Věděl přesně, jaké alibi použije, jaké lidi do něho zajímá. Výpovědi byly tak přesvědčivé, až se kriminalistům zdály být nepravděpodobné. Václav do nejmenšího detailu vypověděl, co ten den dělal a co dělal celou noc. S fotoaparátem se prý toulal po městě. Věděl přesně v kolik hodin na kterém místě byl. Zradily ho však kamery městského kamerového systému. Ty jeho výpověď nepotvrdily. Jako nepravděpodobná se jevila i jeho výpověď o nočním toulání, které mu matka nikdy předtím netolerovala.

Zvláštní zůstává i fakt, že pokud by matku s nevlastním bratrem zabil v afektu, proč ještě zabíjel svého otčima? Na svou obhajobu uvedl, že ze strachu o svůj život. Byl přesvědčen o tom, že až se otčím dozví, co udělal, zabije ho. A tak ho předběhl. Proč ale nehledal útočiště u svých prarodičů, na které byl tolik citově vázán, neboť ti by mu určitě pomohli, nebo u svého nejlepšího kamaráda, který bydlel hned v sousedství? Čekal dvě hodiny na schodech, aby mohl střílet. Byla to dost dlouhá doba na to, aby mohl vymyslet nějaké jiné řešení. Pro něho však tato doba nemusela být dostačující. A co ten ranní výstup? Václav se vydával za oběť. Za chudáka, který kdyby nešel fotografovat do ulic, tak by byl také mrtvý.

Svůj čin také omlouval tím, že byl zfetovaný a opilý. Účinky LSD měl však nastudované z internetu. Věděl tedy moc dobře, jak taková látka působí. Navíc ji měl na sobě již vyzkoušenou. Zdá se, že přesně věděl, jak tato látka působí, a proto ji použil. Použití drogy a její účinky uvádí na svoji obhajobu. Přece kdyby v sobě neměl drogu, nechtěl by zabíjet a nikdy by nic takového neudělal!

Mnoho faktů nasvědčuje tomu, že Václav se na tento čin předem připravil. Ať už dopředu nachystaná zbraň, do detailu připravené alibi, scénář, jak se vše v inkriminovanou dobu odehrálo. Jeho úmysl zabíjet se přesto nepodařilo prokázat.

Dalo se této události nějak předejít? To je velmi složitá otázka. Lze se pouze domnívat, co by bylo, kdyby. Přesto se lze pokusit na tuto otázku odpovědět.

V první řadě by mohla být na vině Václavova matka. Kdyby nebyla hamižná, nemuselo docházet k příliš velkým sporům mezi ní a prarodiči ani mezi ní a ostatními nájemníky. Mohla si uvědomit i to, jak je pro dítě těžké přijmout náhradu za milovaného otce. Měla být k Václavovi citlivější a měla si s ním více povídat. O všem. Co ho trápí, co ho naopak těší a ujišťovat ho v tom, že ho stále miluje, i když už táta není a je s nimi její nový partner. Mohla mu také vysvětlit, že i když je pozornost věnována malému bratrovi, neznamená to, že jeho přehlíží, ale že je momentálně nutné věnovat se nejmenšímu v rodině. I jemu, když byl malý, byla věnována pozornost.

Část viny nesou i prarodiče. I oni měli s Václavem více komunikovat a varující signály, že něco není v pořádku, neměli brát na lehkou váhu. Pokud nebylo možné rozumně si promluvit se snachou, mohli vyhledat odbornou pomoc.

V neposlední řadě bylo nešťastné to, že se Václav nikomu nesvěřoval, a proto mu nemohla být nabídnuta pomoc, která by mohla bývala být od matky nejlepšího kamaráda, psychiatricky, jistě účinná.

Samozřejmě je velmi těžké určit, co nebo kdo mohl zabránit tak hroznému události. Na druhou stranu je příliš jednoduché říci, co kdo měl a neměl udělat. Tento případ není jen záležitostí jednoho odpoledne a večera, ale celých osmnácti let vývoje osobnosti. Osmnácti let, které Václav potřeboval k tomu, aby se rozhodl pro tak brutální čin.

4 ZÁVĚR

Tato práce se zabývala problematikou kriminality mladistvých a násilím, které mladiství často při trestné činnosti využívají.

Úvod teoretické části byl zaměřen na právní úpravu kriminality mladistvých. Byl zde definován účel zákona, základní zásady, trestní odpovědnost mladistvých a opatření, která jsou ukládána mladistvým.

V další části práce byly popsány příčiny kriminality mladistvých, které jsou rozděleny do dvou základních skupin, a to na příčiny vnitřní a vnější (rodina, škola, vrstevníci).

V další části této práce byla popsána nejčastější trestná činnost páchaná mladistvými. Tato část byla doplněna o statistiky trestné činnosti mladistvých v České republice v uplynulém desetiletí.

Samostatnou kapitolu tvoří pojednání o násilné kriminalitě mladistvých, ve které je uvedena kazuistika sedmnáctiletého mladíka, který zavraždil dvaosmdesátiletého muže.

Následovala kapitola, která se věnuje systému včasné intervence. Jedná se o systémové propojení mezi subjekty, které řeší problematiku delikventní mládeže. Slouží k rychlému předávání informací prostřednictvím elektronických médií. Tato část práce byla doplněna o názorné ukázky, jak informační systém systému včasné intervence pracuje.

Praktickou část práce tvoří případová studie osmnáctiletého Václava, který byl obviněn ze spáchání trestného činu vraždy a trestného činu nedovoleného ozbrojování. Oběťmi se stala jeho těhotná matka, nevlastní otec a nevlastní bratr. Byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání patnácti let. Případová studie se zabývala třemi otázkami:

1. Co vedlo Václava k tak brutálnímu činu?
2. Měl Václav tento čin dopředu naplánovaný?
3. Dalo se této události nějak předejít?

Další kapitola seznamuje s osobní a rodinnou anamnézou. Poté byl celkem podrobně popsán Václavův případ. V této části je popsána inkriminovaná událost i to, co této události předcházelo. Bez povšimnutí nezůstaly ani dopisy, které Václav psal z vazby vyšetřovateli. Jednotlivé dopisy jsou popsány a je zde zhodnoceno, zda měl Václav v úmyslu vyšetřovatele ovlivňovat. Následují znalecké posudky z oborů neurologie, psychiatrie a klinické psychologie.

Práce byla zakončena analýzou případu. Zde byly podrobně rozebrány a vyhodnoceny tři otázky celé případové studie.

Ve své práci jsem došla k závěru, že Václava k tak brutálnímu činu bezesporu vedly dlouhodobé rodinné problémy a spory. Velkou měrou tomu přispěl i fakt, že Václav byl po otcově smrti odstrčen a veškerá pozornost, která předtím patřila jemu, byla najednou věnována někomu jinému. S tím se Václav nedokázal smířit. Dost faktů nasvědčuje tomu, že Václav se na tento čin dopředu připravil. Ať už dopředu nachystaná zbraň, do detailu připravené alibi včetně scénáře, jak se vše v inkriminovanou dobu odehrálo. Nepřestával zapírat ani přes usvědčující fakta, která hovořila proti němu. Jeho úmysl zabít se přesto nepodařilo prokázat.

Samozřejmě bylo velmi těžké určit, co nebo kdo mohl zabránit tak hroznému činu. Na druhou stranu by bylo příliš jednoduché říci, co kdo měl a neměl udělat. Tento případ však není jen otázkou jednoho odpoledne a večera, ale delšího úseku vývoje Václavova života, jehož vyvrcholením bylo spáchání brutálního činu.

5 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ANTL, Miroslav, HANSLÍK, Hanuš. *Miroslav Antl radí/ jak na gaunery 2*. 1. vyd. Praha: 2008. ISBN 978-80-7260-188-2.

DRTILOVÁ, Jana, KOUKOLÍK, František. *Odlišné dítě*. 1. vyd. Praha: 1994. ISBN 80-7021-097-4.

CHMELÍK, Jan. *Trestná činnost mládeže a páchaná na mládeži*. 2. vyd. Praha: 1998.

CHMELÍK, Jan. *Vyšetřování trestné činnosti mládeže a páchané na mládeži v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: 1995.

JEDLIČKA, Richard et al. *Děti a mládež v obtížných životních situacích: Nové pohledy na problematiku životních krizí, deviací a úlohu pomáhajících profesí*. 1. vyd. Praha: 2004. ISBN 80-7312-038-0.

JEDLIČKA, Richard, KOŤA, Jaroslav. *Aktuální problémy výchovy: Analýza a prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže*. 1. vyd. Praha: 1998. ISBN 80-7184-555-8.

JELÍNEK, Jiří, MELICHAROVÁ, Dita. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže s poznámkami a judikaturou*. 1. vyd. Praha: 2004. ISBN 80-7201-493-5.

KOUKOLÍK, František, DRTILOVÁ, Jana. *Vzpouza deprivantů: O špatných lidech, skupinové hlouposti a uchvácené moci*. Praha: 1996. ISBN 80-901776-8-9.

KUCHTA, Josef, VÁLKOVÁ, Helena a kol. *Základy kriminologie a trestní politiky*. 1. vyd. Praha: 2005. ISBN 80-7179-813-4.

MATOUŠEK, Oldřich, KROFTOVÁ, Andrea. *Mládež a delikvence*. 2. vyd. Praha: 2003. ISBN 80-7178-771-X.

MAZÁNKOVÁ, Libuše, NEVORÁNEK, Jaroslav, ŘEHOŘ, Antonín. *Sociologie rodiny II.: Vybrané kapitoly*. 1. vyd. Brno: 2004.

MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální patologie*. 1. vyd. Brno: 2002. ISBN 80-210-2511-5.

NIKL, Jaroslav. *Sociálně patologické jevy u dětí a mládeže se zaměřením na jejich prevenci*. 1. vyd. Praha: 2000. ISBN 80-7251-033-9.

NOVOTNÝ, Petr. *Epidemie delikvence*. 1. vyd. Liberec: 2006. ISBN 80-86761-45-2.

PEŠATOVÁ, Ilona. *Sociálně patologické jevy u dětí školního věku*. 1. vyd. Liberec: 2007. ISBN 978-80-7372-291-3.

ŠÁMAL, Pavel et al. *Zákon o soudnictví ve věcech mládeže: Komentář*. 2. vyd. Praha: 2007. ISBN 978-80-7179-375-5.

ŠUBRT, Milan. *Trestněprávní odpovědnost a ochrana mládeže*. 2. vyd. Praha: 2010. ISBN 978-80-7251-333-8.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 3. vyd. Praha: 2004. ISBN 80-7178-802-3.

VEČERKA, Kazimír et al. *Mladiství pachatelé na prahu tisíciletí*. 1. vyd. Praha: 2004. ISBN 80-7338-033-1.

VLASTNÍK, Jiří. *Televizní násilí a zákon: Vliv televizního násilí na kriminalitu dětí a mládeže a jeho zákonná úprava*. 1. vyd. Praha: 2005. ISBN 80-7220-245-6.

ZOUBKOVÁ, Ivana, NIKL, Jaroslav, ČERNÍKOVÁ, Vratislava. *Kriminalita mládeže*. 1. vyd. Praha: 2001. ISBN 80-7251-070-3.

ZOUBKOVÁ, Ivana. *Kontrola kriminality mládeže*. 1. vyd. Dobrá Voda u Pelhřimova: 2002. ISBN 80-86473-08-2.

■

MENDEL, Richard, A. *Less Hype, More Help: Reducing Juvenile Crime, What Works - and What Doesn't*. Washington: 2000.

REGOLI, Robert, M., HEWITT, John, D. *Delinquency in Society: A Child - Centered Approach*. 2. vyd. New York: 1994. ISBN 00-07-051333-3.

■

Parlament České republiky, Poslanecká sněmovna. *Vládní návrh č. 210/2002, na vydání zákona o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)*.

HORÁKOVÁ, Andrea et al. *Systém včasné intervence: Program prevence kriminality na místní úrovni: Systém včasné intervence pro rok 2008*. Praha: 2008.

AutoCont CZ. *Systém včasné intervence 2008: Uživatelská příručka*. 2009.

Policejní prezidium ČR. *Statistické výkazy č. 1 - kriminalita za období od 1.1.2001 do 31.12.2010*

■

Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky. Sbírka zákonů částka 1, 1993.

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon. Sbírka zákonů, částka 65, 1961.

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Sbírka zákonů, částka 111, 1999.

Zákon č. 257/2000 Sb., o Probační a mediální službě a o změně zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí (zákon o Probační a mediální službě). Sbírka zákonů, částka 74, 2000.

Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů. Sbírka zákonů, částka 48, 2002.

Zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). Sbírka zákonů, částka 79, 2003.

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník. Sbírka zákonů, částka 11, 2009.

■

Ministerstvo vnitra ČR. *Přestupek a trestný čin mladistvých, výše škod, trestní sazby* [online]. 2005. [citováno 22. srpna 2010] URL: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/souteze/2006/sod/trest_ciny/2prestupek-tc-mladi-skoda-sazba.pdf>

VÁLKOVÁ, Helena, HULMÁKOVÁ, Jana. *Dobré zprávy o kriminalitě mládeže.* [online]. Poslední aktualizace 4. 10. 2008. [citováno 22. srpna 2010] URL:<<http://data.idnes.cz/mfdnes/kavarna/pdf/2008/kavarna-20081004.pdf>>

ANOTACE

Diplomová práce se zabývá problematikou kriminality mladistvých a násilím, které mladiství často při trestné činnosti využívají. Obsahuje právní úpravu kriminality mladistvých a příčiny kriminality mladistvých. Popisuje nejčastější trestnou činnost páchanou mladistvými. Tato část je doplněna o statistiky trestné činnosti mladistvých v České republice v uplynulých deseti letech. Zvlášť je popsána násilná kriminalita mladistvých. Jedna kapitola je věnována systému včasné intervence. Praktickou část tvoří případová studie osmnáctiletého Václava, který byl obviněn ze spáchání trestného činu vraždy a trestného činu nedovoleného ozbrojování. Oběťmi se stala jeho těhotná matka, nevlastní otec a nevlastní bratr. Byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání patnácti let.

KLÍČOVÁ SLOVA

kriminalita mladistvých, násilí, právní úprava kriminality mladistvých, příčiny kriminality mladistvých, systém včasné intervence

ABSTRACT

The diploma thesis herein presented deals with criminality among youth and violence which is often used by young people in their criminal activities. The paper provides an overview of legislature regarding youth criminality and its causes. Further on, it describes the most prevalent crimes committed by juvenile criminals. This part of the thesis includes relevant statistics on the situation in the Czech Republic for the past ten years. Special attention has been paid to violent criminal activities and one chapter focuses on the system of timely intervention. As regard the practical part, it presents a case study of the eighteen-year-old Vaclav charged with homicide and carrying concealed weapons. The victims of this crime were his pregnant mother, his step-father and step-brother. He was convicted of the crime to the total of fifteen years in a correctional facility.

KEY WORDS

youth criminality, violence, legislature regarding youth criminality, causes of youth criminality, system of timely intervention

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Bc. Martina Negru

Studijní program: Sociální politika a sociální práce

Studijní obor: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Kriminalita mladistvých a násilí

Počet stran (bez příloh): 78

Celkový počet stran příloh: 0

Počet titulů české literatury a pramenů: 33

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 2

Počet internetových odkazů: 2

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Kořa

Rok dokončení práce: 2011

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc. Martina Negru

Obor studia: Sociální práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii

Název práce: Kriminalita mladistvých a násilí

Vedoucí práce: Doc. PhDr. Jaroslav Koťa

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 78

Počet stránek příloh: 0

Počet titulů v seznamu literatury: 37

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	1			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	1			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

	1			
--	---	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

		2		
--	--	---	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

	1			
--	---	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jaké bývají příčiny kriminality mladistvých pachatelů? Jaké kriminálně aktivně se mladiství pachatelé nejvíce věnují? Jak funguje systém včasné intervence?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Diplomová práce se zabývá problematikou mladistvých pachatelů násilné trestné činnosti. Úvodní část je věnována soudobé legislativě. Následuje kapitola zabývající se příčinami kriminality mladistvých, poté je popsána trestná činnost. Autorka věnovala kapitolu systému včasné intervence. Praktická kapitola popisuje případovou studii z popisované oblasti – jde o popis pachatele mimořádně brutálního trestného činu. Autorka se pokusila zmapovat důležité souvislosti umožňující výklad příčin násilné kriminality mladistvých. Text je doplněn daty, grafy, do textu jsou vkládány i stručné kasuistiky. Do textu jsou vloženy i ukázky webových stránek. Kasuistická studia v závěru práce je velmi důkladně zpracovaná, obsahuje i odborné posudky. Text diplomové práce splňuje požadavky kladené na diplomové práce, lze jej doporučit k obhajobě.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis: 15.5.2011

doc. PhDr. Jaroslav Kořan

**Posudek vedoucího/opponenta bakalářské/diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Bc.Martina Negru
 Obor studia: Sociální politika a soc.práce/Soc.práce se zaměřením na komunikaci a aplikovanou psychoterapii
 Název práce: Kriminalita mladistvých a násilí
 oponent* práce: dr.J.Toman

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 76
 Počet stránek příloh: 0
 Počet titulů v seznamu literatury: 33/2/2

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Oborová přílehavost tématu

	1			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

		2		
--	--	---	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	1			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	1			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

		2		
--	--	---	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	1			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

		2		
--	--	---	--	--

Využití praktických zkušeností

0				
---	--	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

0				
---	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

		2		
--	--	---	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	1			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	1			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – nepospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	1			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

		2		
--	--	---	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

1. Co je systém včasné intervence, kdo je jeho realizátorem a kde je zatím realizován?
2. Jak je systém SVI chráněn před tím, aby se nestal systémem „předčasné“ intervence?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Předložená práce je zaměřena do problematiky kriminality mládeže se zaměřením na násilí. Tedy otázku sledovanou v rámci dynamiky tohoto procesu. Média často uvádějí nárůst násilí v juvenilní delikvenci a některé násilné činy dětí vedly v poslední době k radikalizaci postojů veřejnosti. Přestože téma ve svém prezentovaném zpracování nepřesahuje hranice „učebnicového“ pojetí, ukazuje autorka dobrou znalost obecné problematiky kriminality mládeže. Práce obsahuje poměrně obsáhlé představování formální stránky Systému včasné intervence, který, zdá se, by mohl být dobrým nástrojem organizace a komunikace zainteresovaných institucí, který však právě z akademického pohledu vytváří řadu nebezpečí. V závěru se autorka opatrně nepokouší analyzovat výsledky práce na obecnější rovině principů společenských procesů, ani zobecnit některý z poznatků. Do jisté míry tak chybí resultát, vyjádření vztahu obecné teorie (resp. autorčiny hypotézy) a autorkou zjištěné empirické zkušenosti.

Dílčí připomínky: nepřesné vymezení přímé citace (str. 10), u parafrází je uváděna strana a není místy zřejmá hranice k citaci (str. 10, 15, 16 aj),
Celkově práce splňuje předepsané požadavky, autorka prokázala schopnost práce s odbornou literaturou a empirickými daty.

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: výborně

Datum, podpis:

10.5.2014